

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 10

Oktober

1943.

Pris 50 öre

STOCKHOLM

Medlemskap i statsunderstödd
SJUKKASSA
är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens erkända sjukkassa.
Sedan Ni fyllt 40 år är det för sent!

**ÖSTRA SVERIGES
ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA**
Drottninggatan 17 — STOCKHOLM
Tel. 11 87 54

ETT ANSIKTSVATTEN

som mer än 30 år hållit sig i marknaden, oöverträffat, är
LANDÉNS LAVENDEL
Det påtvättas med bomull, renar huden och lämnar en osynlig, skyddande hinna, som ligger kvar några timmar utan att hindra hudens funktioner. Ett universalmedel mot slapp, grov och narig hy. Använd det dagligen och Er hy bevaras frisk och klar. Tusenden använda Landéns lavendel med lika stor förtjusning som framgång. I samband med Landéns lavendel utgör användandet av
Landéns Mandelsalva den enklaste men grundligaste metoden för ansiktsvård. Hos parfymhandlare landet runt.

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner sand- och torkgaltar säljas. **Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt**
A. JÖNSSON & C:o
Timmermansg. 47 - STOCKHOLM
Tel. 43 03 59, 43 63 83.

Vackra **ENRUMSMÖBLER** i ek och björk Kompletteringsmöbler, Mattor, Sängkläder, Gardiner, Armatur m. m.
CONRAD ÅHLBERG
7 Bryggaregatan Telefon 23 04 75
BILLIGA PRISER - KREDIT ORDNAS

KJOLPLISSERING

i moderna veck och mönster, märkning, hälsöm, brodering, stråveck, knapphål och knappslagning utföres fort och väl. Gamla plisséer ompressas. Order till landsorten.
"SPECIAL" - STOCKHOLM
Tel. 10 43 71 Malmkillnadsgatan 23

Landets största urval i
RESEFFEKTER OCH DAMVÄSKOR
finner Ni hos
Väskan KUNGSGATAN 23
Filialer: Norrmalmstorg 1 - Götgatan 23

BETALD ANNONSPLOTS

ALVESTA

BETALD ANNONSPLOTS

BODEN

H edenbrons Kafé

rekommenderas vid utflykter och promenader
Gott kaffe. — Hembakat bröd
Telefon 23 57 — BODEN

ALLT FOTOGRAFISKT

i bästa utförande från
**HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,
BODEN** Telefon 27 78
Zeiss-Ikon-Kameror och Film.

BJÖRKBOMS

FINBAGERI och CAFÉ
Kungsgat. 10 BODEN Tel. 598
Rymliga och trevliga lokaler
Beställningar emottagas
Begravningar arrangeras

BORLÄNGE

I vårt väl sorterade lager erbjudes Eder
OLJOR - FÄRGER - FERNISSOR
av högsta in- och utländska fabrikat.
TAPETER I RIKT URVAL —
A.-B. ALGOT TAPPER, Borlänge
Telefon 113, 259.

ÖSTERS BAGERI

BORLÄNGE Tel. 568, 13 68
Filial: Tel. 852
Bröd- o. mjölkaffär Övre Forsa
Tillverkningar av högsta kvalitet.

EKIPERA

hos
Gerhard Söderberg
BORLÄNGE

Verners Konditori

BORLÄNGE
REKOMMENDERAS
BETALD ANNONSPLOTS

**BORÄS OCH SÖDRA
ÄLVSBOGERS LÄN**

Resande till BORÄS besök
LILLA HOTELET
Tel. 120 89. Lilla Brogatan 3. Tel. 120 89
Snygga rum. — Billiga priser.

Besök

SÖDERLUNDS KONDITORI
Västgötagatan 25. Tel. 110 49
Gott kaffe ∞ Gott bakverk.

**BORÄS OCH SÖDRA
ÄLVSBOGERS LÄN**

Vid elektriska installationer
ring 122 47
ELEKTROFIRMAN MAGNET
Kontor: LILLA BROGATAN 38
Affär: STORA BROGATAN 36.

LAGERBODEN, Borås

Den moderna detaljhandeln för
ALLA SAMHÄLLSKLASSER
Specialité: **STRUMFOR - TRIKA**
LAGERBODEN, Borås

**Borås
Fabriksnederlag**

**DEN SVENSKA HANDLAREKARENS
FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA**

DEGERFORS

Sjöholms Konditori
DEGERFORS

REKOMMENDERAS

DRICK EDERT KAFFE

— hos —

Norléns Konditori

NI ÄR ALLTID VÄLKOMMEN
— till —

Nya Konditoriet

ENKÖPING

BETALD ANNONSPLOTS

ESKILSTUNA

HANSSON & SVENSSON
— Byggnadsfirma —
Svengrensg. 4, Eskilstuna. Tel. 21 15
Alla slags ny- och ombyggnadsarbeten samt reparationer utföres.
INFORDRA KOSTNADSFÖRSLAG.

A.-B. LUNDIN & LINDBERG
METALLVARUFABRIK

Eskilstuna Telefon 13 64
Husgerädsvaror i koppar och aluminium.
Presentartiklar i tenn.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

OKT. 1943

Utkommer en
gång i månaden
6:te årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 15 44 20

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

De sociala kuratorerna

Som ett viktigt led i arbetet för lösande av de lungsjukas eftervårdsfråga ingår tillsättandet av sociala kuratorer, vilka skola stå den lungsjuke konvalescenten till tjänst med råd och dåd då han eller hon lämnat sanatoriet och går att möta de svårigheter av ekonomisk eller social natur, varje f. d. sanatoriepatient har att kämpa emot. I Nationalföreningens mot tuberkulos nya förslag i eftervårdsfrågan — vilket som bekant ännu icke blivit föremål för behandling i riksdagen — understrykes också behovet av sociala kuratorer och till kostnaderna för 29 sådana i landet begäres ett statsbidrag på 102,000 kr.

Det tycks av allt att döma dröja innan statsmakterna anse sig ha tid att ägna de lungsjukas eftervårdsfråga och därmed sammanhängande förslag sitt intresse och därför är det glädjande att vissa initiativ i kuratorsfrågan på sina håll tagits av vederbörande sanatorieläkare och av De Lungsjukas Riksförbunds organisationer. Sålunda har Norrbottens Lungsjukas Centralförening hos landstinget begärt att en kurator tillsättes vid Sandträskis sanatorium — landets näst största — och nu meddelas att landstinget i Jönköpings län beslutat tillsätta en social kurator vid Eksjö sanatorium.

Tillfredsställelsen över detta senare meddelande blir emellertid inte så odelad då man erfar att landstinget avser att uppdelat kuratorstjänsten mellan sanatoriets syssloman och länets dispensärsköterskor. Ett dylikt arrangemang måste nämligen ur flera synpunkter vara olämpligt. För undvikande av alla missförstånd vilja vi betona att vi icke ifrågasätta vederbörande sysslo-

mans eller dispensärsköterskors kompetens för uppgiften, men för det första torde såväl sysslomannens som dispensärsköterskornas arbetsbörda — inte minst under rådande kristid med stegrad tuberkulosfrekvens, massundersökningar och ökad beläggning av sanatorierna — vara alltför stor för att kunna ytterligare belastas med en så krävande uppgift som socialkuratorns. Nationalföreningen har f. ö. just som skäl för anställande av sociala kuratorer framhållit att dispensärerna icke medhinna att ägna sig åt sådana angelägenheter, som skulle handhavas av en kurator, nämligen platsanskaffning, arbetsförmedling o. d.

Därtill kommer att det är mycket problematiskt, huruvida det kan vara lämpligt att kuratorerna placeras vid sanatorier och dispensärer. Den sociala kuratorns främsta uppgift bör ju — som vi förut framhållit — vara arbetsberedning åt konvalescenterna; han bör stå i ständig och intim kontakt med arbetsförmedlingar och arbetsgivare. En sådan kontakt kan icke uppehållas på ett mer eller mindre avlägset beläget sanatorium. Lämpligast vore att den sociale kuratorn placerades på den ort där länsarbetsnämnden har sitt säte i omedelbart samarbete med denna nämnd och dess arbetsförmedlingskontor och ombud.

Det är därför att hoppas att landstinget i Jönköpings län tar denna fråga under förnyad prövning och framförallt att denna landstingets metod att lösa kuratorsfrågan inte efterföljas på andra håll. Kuratorsbefattningen kräver helt sin man; den är alltför krävande och ansvarsfylld för att passa som bisyssla.

J. S—n.

Insamlingarna för välgörande syften saneras

Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra uttalar sig. — De Lungsjukas Riksförbunds enda officiella organ är "Status".

Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra har vid sammanträde gjort ett uttalande med anledning av uppgifter som under den senaste tiden varit synliga i pressen beträffande insamlingsverksamheten för välgörande och ideella ändamål. Samarbetskommitténs uttalande är av följande lydelse:

Det är med tillfredsställelse Samarbetskommittén — vilken representerar De Blindas Förening, Svenska Föreningen för Dövas Vål, De Lungsjukas Riksförbund och Riksorganisationen De Vanföras Vål — noterar att från auktoritativt håll något göres för att sanera de kaotiska förhållanden, som f. n. äro rådan- de då det gäller insamlingar till "välgörande" och "allmännytti- ga" ändamål. Behovet av åtgärder i detta avseende bestyrkes av de uppgifter, som den senaste tiden lämnats i pressen om vissa "välgörenhetsfirmor" och deras metoder och oblyga provisioner vid ackvisitionsarbete för diverse ändamål och institutioner.

Samarbetskommittén finner det angeläget meddela, att allt ackvisitionsarbete för prenumeration, annonser och försäljning av tidskrifter för de till Samarbetskommittén anslutna organi- sationerna helt bedrivs i resp. organisationers egen regi och utan anlitande av utomstående "välgörenhetsfirmor" e. d. Den ekonomiska verksamheten står dessutom under effektiv kontroll av auktoriserade revisorer.

På förekommen anledning önskar Samarbetskommittén även framhålla, att de tidskrifter, vilka utges som officiella organ för våra organisationer äro: för De Blindas Förening "De Blindas Tidskrift", för De Lungsjukas Riksförbund tidskriften "Status", för Riksorganisationen De Vanföras Vål "Svensk Vanföretid- skrift". För övriga publikationer, vilka utge sig vara riksorgan för de blindas, de dövas, de lungsjukas eller de vanföras riks- organisationer, påta vi oss intet som helst ansvar.

Samarbetskommitté för partiellt arbetsföra bildad i Göteborg

Motion i Göteborgs stadsfullmäktige om utredning av de partiellt arbetsföras problem.

Vid sammanträde med representanter för de blindas, lung- sjukas och vanföras organisationer i Göteborg har bildats Samar- betskommittén för Partiellt Arbetsföra i Göteborg.

I kommitténs uppgifter ingår bl. a. att genom upplysning och propaganda sprida kännedom om de partiellt arbetsföras pro- blem; samt att hos statliga och kommunala myndigheter, arbets- givare- och arbetareorganisationer och allmänheten söka vinna förståelse för nödvändigheten av att dessa frågor få en effek- tiv lösning.

Kommitténs arbetsuppgifter äro helt begränsade till gemen- samt uppträdande på det sociala området i de fall där organisa- tionernas intressen sammanfalla, och avser på intet sätt ekono- miskt e. d. samarbete.

Samarbetskommitténs ordf. är herr Rud. Zetterlund, Göte- borgs Lungsjukas Centralförening, sekr. herr Sven E. Swenson, De Blindas Förening Hoppet, och kassör herr Clas Johansson, Kamratföreningen De Vanföras Vål.

Vid sammanträdet beslöto kommittéerade ge sin fulla anslut- ning till en av hrr Einar Lind m. fl. i Stadsfullmäktige väckt motion om tillsättande av en beredning för utredning om för- bättrad vård- och utkomstmöjligheter för partiellt arbetsföra.

I motionen framhålles bl. a. att de partiellt arbetsföras inpla- cering i produktionen har under den senaste tiden tilldragit sig ett allt större intresse icke endast från enskilda sammanslut- ningars sida utan även från samhällets sida. Ännu har emeller- tid icke den av riksdagen begärda statliga utredningen kom- mit till stånd och ovisst är när så blir fallet. Under sådana för- hållanden och då utan tvivel betydelsefulla åtgärder i här ifrå- gavarande syfte skulle kunna genomföras i kommunal regi, är det enligt motionärernas mening välbetänkt, om Stadsfullmäk- tige redan nu ville besluta att låta verkställa en i möjligaste mån allsidig utredning av det frågekomplex, som beröra de par- tiella arbetsföra.

Utredningsarbetet bör — framhålla motionärerna vidare — enligt vår mening uppdragas åt en särskild beredning. Då de

frågor, som härunder komma upp till bedömande, intimt sam- manhånga med arbetsmarknadens problem, är det av vikt att arbetsgivarnas och arbetarnas fackliga organisationer bliva re- presenterade i denna beredning. Likaledes bör i densamma plats beredas åt läkare, som genom sin verksamhet kommit i beröring med här ifrågavarande folkgrupper, samt åt någon representant för de partiellt arbetsföras sammanslutningar. Vidare synes det oss välbetänkt att tillföra beredningen krafter, som äro väl för- trogna med fattigvårdsarbetet och sjukhusväsendet.

Beredningen bör till prövning och bedömande upptaga alla de frågor, som äro av vikt och betydelse i sammanhanget och som kunna bliva föremål för kommunala åtgärder. Att lämna mera preciserade direktiv för utredningen synes oss icke nödvändigt. Dock vilja vi här uttala vikten av att frågan om omskolningen av och yrkesutbildning för de partiellt arbetsföra ägnas särskild uppmärksamhet. Vidare bör frågan om beredande av anställ- ning i stadens tjänst åt partiellt arbetsföra upptagas till pröv- ning. Ifrågasätts kan även om icke dessa borde tillerkännas fö- reträde till sysselsättningar, som för dem vore särskilt lämpliga.

The logo for Löfsko features the brand name in a stylized, cursive script. The letters are dark and set against a light, circular background that has a subtle, textured pattern. The overall design is elegant and classic.

kvalitetsskor.

Uppmärksammas socialvårdskonferens i Skövde

Skarborgs läns Konvalescentförening slår ett stort slag för sin verksamhet

Föredrag av landshövding Mannerfelt, överläkare Manfred och ombudsman Frithiof.

Givande diskussioner. — Telegram till socialministern.

Skarborgs läns Konvalescentförening — endast tre månader gammal men med 400 medlemmar! — hade den 19 sept. anordnat en uppmärksammas och givande socialvårdskonferens i Skövde. I konferensen deltog bl. a. landshövding Mannerfelt och landstingets ordf., kammarherre von Hofsten i spetsen för ett 100-tal läkare, socialvårdsmän, representanter för arbetsgivare och arbetare m. fl., och länets tidningar ägnade stor uppmärksamhet och spaltlånga referat åt denna konferens, vilken initiativtagaren, konvalescentföreningens ordf. Lennart Åberg, arrangerat på ett mönstergillt sätt.

Konferensdeltagarna hälsades välkomna av Konvalescentföreningens ordförande L. Åberg. Skövde stadsfullmäktiges v. ordförande bankdirektör N. Henström, utsågs att leda mötet.

Hr Åberg betecknade konferensen som en värdig upptakt till den upplysningsverksamhet som planeras. Det är stora svårigheter, som möter en f. d. lungsjuk som skall återta sitt arbete igen, eller som måste omskolas till något mindre krävande arbete, och det fordras bistånd från samhällets sida i form av ekonomiskt stöd och även hjälp i annan form. Det är i den riktningen föreningen vill arbeta yttrade herr Åberg bl. a.

Bankdirektör N. Henström, tog därefter till orda och uttalade sin glädje över att föreningen, trots att det endast är tre månader sedan den bildades, redan har krafter till en konferens. Syftet är sade talaren att finna den rätta vägen för den återställda eller partiellt återställda att ta upp kampen för tillvaron igen, att återinträda i livet och börja sitt arbete på nytt. Bankdirektör Henström överlämnade ordet till landshövding Mannerfelt, som gav några allmänna synpunkter på problemet.

Landshövding Mannerfelt: Det är ett livsvillkor för konvalescenten att få återinträda i arbetslivet.

Under de sista fyra-fem årtiondena sade landshövdingen bl. a. har hela komplexet av sociala frågor rullats upp, och ett stort men viktigt arbete har igångsatts för att genom samhället ge

vård åt dem som är i behov av det. Denna hjälpverksamhet var förr något som kom an på kyrkan i främsta hand, men nu har den svällt ut och blivit ett stort socialt problem. Staten och kommunerna ha också gjort mycket för saken, lagar om hjälpverksamhet har utfärdats och stora anslag beviljas årligen för ändamålet, men ännu stå vi inte på någon ståndpunkt som kan anses som mål i vår kamp mot sjukdom och fattigdom. Vi stå långt ifrån detta mål. Vad är då orsaken till att vi inte kommit fram till ett friskare och sundare släkte? Det beror dels på människomaterialet, dels på miljön. I båda dessa avseenden är det mycket som inte är som det borde vara. Målet blir därför i första hand att råda bot på dessa missförhållanden, inte bara för samhällets skull utan även för individens egen skull.

Alla önska vi väl att så många människor som möjligt få bli friska och glada, fria och lyckliga, och där har vi obegränsade uppgifter för hjälpverksamheten. Det är ett livsvillkor för konvalescenten att få återinträda i arbetslivet, ta upp sitt arbete igen och börja bidra till sitt och sin familjs uppehälle. Det bör därför ordnas så att alla de hinder därför som finns, avlägsnas i möjligaste mån. Man kan fråga sig, ha vi förutsättningar och ekonomiska möjligheter för att utöka den sociala hjälpverksamheten ytterligare? Svaret blir att vi har det, men under förutsättning av ökat arbete från de produktivas sida.

Dr Manfred: Tuberkulosen kostar Sverige 200 mill. kr. per år.

Därefter följde konferensens första fackföredrag, och detta svarade överläkaren vid St. Ekebergs sanatorium, doktor Jean Manfred för, som sakligt och intressant redogjorde för tuberkulösvårdens utveckling. Han meddelade bl. a. att det alltid varit

Landshövding Carl Mannerfelt.

Överläkare Jean Manfred.

Bankdir. N. Henström.

Köpman L. Åberg.

Gruppenbild av deltagarna.

en, jämfört med andra län, låg tuberkulosdödlighet i Skaraborgs län. Vidare har siffrorna för dödligheten sjunkit avsevärt under de sista 20–30 åren. För 1911 noterades sålunda på landsbygden 1,28 promilles dödlighet, i städerna 1,85 och totala antalet dödsfall i tuberkulos 329, medan samma siffror för 1938 voro resp. 0,61, 0,55 och 143. Denna tillbakagång i dödlighetssiffrorna beror främst på bättre hygieniska förhållanden och ökat välstånd.

1891 tillkom det första sanatoriet i Sverige. År 1900 voro antalet vårdplatser 400, medan totalsiffran 1941 är ej mindre än 9,150.

Överläkare Manfred framhöll att den hygieniska-dietiska behandlingen är den grundläggande för all tuberkulosvård. Det räcker dock ej med enbart sanatorievård, dit f. ö. patienterna för det mesta komma för sent.

Därefter berördes dispensärens uppkomst och utveckling samt vad som gjorts för barnen. Tal. kom så in på arbetet vid St. Ekebergs sanatorium. De årliga driftskostnaderna belöpa sig på 470,000 kr. medan dispensären drager en kostnad av ung. 100,000 kr. Vad utträttas för dessa pengar? 1942 blevo 647 personer behandlade vid sanatoriet. Vid centraldispensären registreras alla former av tuberkulos.

Tuberkulosen kostar Sverige, nämnde tal. slutligen, i förlorad arbetskraft m. m. i runt tal 200 milj. kronor pr år.

Ombudsman Frithiof: Man kan ej ens bli springpojke i statligt verk om man är lungsjuk.

Efter lunchrast höll ombudsmannen i *De Lungsjukas Riksförbund*, E. Frithiof ett föredrag och gick där in på den utredning om tuberkulosvården, som gjorts av Svenska nationalföreningen. Främst berördes de tuberkulösa arbetsproblem samt vårdens ekonomiska problem.

Det är bortkastat att kosta ut stora pengar på tuberkulosvård och sedan bara släppa ut de sjuka i det dagliga livet utan att de kunna försörja sig. Redan på sanatorierna måste ordnas med arbetsterapi och undersökningar göras, vilket arbete som bäst passar den sjuke. Men denna terapi får ej bli ett arbete enbart

till sjukhusets bästa, som nu ofta är fallet. Arbetsterapien måste ligga till grund för vederbörandes försörjning.

En mycket god idé är yrkesskolesanatorierna. Dessa skulle vara treåriga och bereda de lungsjuka möjlighet att konkurrera med den friska arbetskraften. Men en lungsjuk skulle kanske ändå få stå tillbaka för en frisk, även om han hade bättre betyg. Därför fordras möjligheter för de lungsjuka att få avlägga examen på statliga och kommunala yrkesskolor. Vidare böra alla ej smittförande få tillträde till nämnda skolor. Vid sidan av yrkesskolesanatorierna skulle ordnas verkstadshem för kroniskt smittförande, där dessa kunde skapa sig en framtid.

Den nämnda utredningen omfattar även anläggande av eftervårdshem, där de, som lämna sanatoriet, skulle få tillfälle att vänja sig vid det normala livet. Dessa hem skulle vara ett övergångsstadium.

Ett stort problem är arbetsanskaffningsproblemet. Här kom tal. in på frågan om sociala kuratorer, vilka skulle knytas till de centrala sanatorierna i länen. Kuratorerna skulle hålla kontakt med arbetsmarknaden och undersöka vilka möjligheter, som finnas, att placera de lungsjuka i marknaden. Ombudsmannen framhöll, att dessa kuratorer borde sökas bland de lungsjuka själva samt lämnade exempel på, vad dylika kuratorer för de blinda åstadkommit.

Som det nu är, kan man inte få bli springpojke i ett statligt eller kommunalt verk, om man varit lungsjuk. Man förstår då vilka svårigheter det är för en lungsjuk att kunna försörja sig. Här måste stat och kommun visa vägen, om man skall kunna åstadkomma någon bättring. För att göra det drägligt för den lungsjuke är man nu hänvisad till understöd.

Tal. kom till sist in på den s. k. bacillskräcken och vilka fördomar den stora allmänheten har, då det gäller lungsjuka människor.

En givande diskussion.

Efter föredraget, som belönades med varma applåder, följde en lång och givande diskussion, i vilken konvalescenternas representanter samt läkarna och fattigvårdstjänstemännen utbytte erfarenheter.

TBC-undersökning obligatorisk för alla medborgare?

Alla större städer väntas få skärmbildsbyråer. — Permanent skärmbildsbyrå i Stockholm.

Den betydelsefulla del av kampen mot folksjukdomen tuberkulos, som kallas skärmbildsundersökning och som nu pågått i Gotlands län, där den beräknades vara avslutad i september, har gått så bra att genomföra, att fortsättning torde komma att följa i andra län. Det är åtminstone min bestämda övertygelse, att vi systematiskt böra gå fram på denna väg vid kartläggningen av sjukdomen, säger medicinalstyrelsens föredragande för tuberkulosärenden, d:r G. Lundquist, vid ett samtal med Pr. K. D:r Lundqvist är som bekant även sekreterare i Nationalföreningen mot tuberkulos.

Att Gotlands län valdes att inleda en undersökning, som kanske blir riksomfattande, hade flera skäl. Dels är tuberkulosfrekvensen i länet relativt hög, dels är länet jämförelsevis fattigt, och dels är det ju väl naturligt avgränsat. Men att arbetet skulle gå så fint i lås var mer än vi vågat hoppas. Undersökningen har omfattat inte mindre än 98 à 99 procent av befolkningen, ja, i en del socknar infunno sig faktiskt 100 procent. Det var riktigt rörande att se 90-åringar och ännu äldre personer stappla fram till röntgenbussen. Men så ha också lokalkommitéerna utfört ett mycket duktigt arbete, och landshövding Nylander har hållit en mängd föredrag om saken ute i bygderna.

Ännu föreligger intet beslut om någon ny länsundersökning. I vinter lär det knappast bli någon sådan, ty den årstiden lämpar sig mindre väl för ändamålet. Men så småningom komma nog andra landsdelar i tur. Det är emellertid att märka, att

skärmbildsundersökning förekommer i stor utsträckning vid centraldispensärerna, varjämte det sedan ungefär ett halvår finns en ambulatorisk undersökningsapparat, som landstingen stå i kö för att få låna och som är i ständig verksamhet. Denna undersökningsmetod passar utmärkt för massundersökningar särskilt i avlägset liggande trakter, där resorna ställa sig dyra för befolkningen, men även i industrisamhällen o. d.

Den 1 oktober öppnas i Stockholm en institution av ett helt nytt slag, nämligen en permanent skärmbildsbyrå, som väntas få efterföljare i andra större städer, berättar d:r Lundquist till sist. Undersökningen på denna byrå, som är speciellt avsedd för platssökande, blir kostnadsfri för kvinnor, medan män få betala 1 kr. Människor från alla yrken äro välkomna dit, men i främsta rummet vända vi oss till hembiträden och barnflickor. Var och en som undersöks på byrån får ett intyg härom, vilket bör medföras, då vederbörande söker anställning. Det vore önskvärdt, att sådan undersökning bleve obligatorisk, och det blir den troligtvis också, vad det lider. Till en början blir den emellertid frivillig, men det ligger givetvis i vars och ens eget intresse att vända sig dit, särskilt som utgiften blir ingen eller obetydlig. Verksamheten finansieras till övervägande del av nationalföreningen, vars ekonomi dock är rätt ansträngd. Men det bekymret kan ju svenska folket lätt befria oss från genom att köpa massor av julmärken och telegrafera flitigt på lyxblanketter!

Provinsialläkare Otto Sahlin, Töreboda, framhöll inledningsvis att det är ett upprörande slöseri med arbetskraft att icke omedelbart ordna frågan om tillfällig omplacering av partiellt arbetsföra till platser, där de kunna göra en insats. Det skulle säkerligen spara stora summor åt fattigvården. Ett ordentligt samarbete borde också etableras mellan läkare och myndigheter, främst då fattigvårdsmyndigheter och arbetsförmedlingar, i syfte dels att bereda den tillfälligt partiellt arbetsföra bästa möjliga placering i arbetslivet och dels att bereda de understödstagande sjuka en sådan hjälp att icke sjukdomen förvärras. Överläkare Manfred påpekade vikten av att allmänhetens skräck för de lungsjuka försvinner. Den sjuke är inte så farlig som man tror, ty på sanatoriet får han lära sig att skydda omgivningen. Arbetsterapiproblemet är också en fråga, som borde lösas på ett bättre sätt än hittills.

Ordf. i Skövde fattigvårdsstyrelsen, löjtnant Julander, Skövde erkände att just de lungsjukas understöd är ett svårt problem för fattigvården. Systemet med socialkuratorer tillstyrktes emellertid livligt, de skulle kunna betydligt underlätta fattigvårdsstyrelsens arbete. Bestämmelsen om återbetalning av fattigvårdsunderstöd när understödstagaren så kan bör stå kvar, men den bör tillämpas med omdöme. Anskaffning av arbete åt konvalescenten är också en besvärlig sak, det kunna vi fattigvårds-tjänstemän intyga, men även här borde kuratorn kunna göra stor nytta. Fattigvårdsordföranden Gösta Johansson, Tidaholm, ansåg att fattigvårdsstyrelserna tyvärr alltför ofta se mera till samhällets ekonomi än till de sjukas behov. I Tidaholm ha vi försökt bryta med denna inställning — och med gott resultat även ekonomiskt. Den sjuke bör ha ordentliga understöd så att han kan få en effektiv vård, en ordentlig bostad, bra kläder och närande kost. Detta inverkar positivt, han tillfrisknar snabbare och ligger fattigvården till last kortare tid. Tal. ifrågasatte dock om icke ytterligare en del lättnader i fråga om sjukvården för de obemedlade skulle kunna genomföras från stat och landsting. Fria röntgenundersökningar och fria resor till och från sjukhusen borde helt genomföras. Nämndeman Karl Ek, Våmb, meddelade att även där ställer fattigvårdsstyrelsen tbc-sjuka understödstagare i en högre klass med högre understöd för be-

redande av en effektiv vård. Frågan är dock ganska invecklad för de små kommunerna, där understöden även åt ett litet antal sjuka kan bli oproportionerligt betungande. Här borde staten ingripa i största möjliga utsträckning. Socialvårdssyssloman Åberg, Falköping, erinrade bl. a. om att konvalescentföreningen skulle kunna göra stor nytta inte minst genom att söka förmå ovilliga sjuka att söka vård, då föreningen på ett annat sätt än myndigheterna borde kunna komma dem in på livet.

Landstingsman Wilson, Axvall, erinrade om att landstinget i följd beslöt att bevilja ersättning för resor till sjukhusen, antingen dessa skedde med ambulans eller hyrbilar, med det belopp som översteg 12 kr. Därvidlag hade dock tyvärr undantag gjorts för sanatorieresorna, och för dessa beviljades icke några bidrag av landstingsmedel. Hr Wilson framhöll även att kongressdeltagarna voro eniga om att de problem, som behandlades, äro av stor vikt för hela samhället och föreslog att kongressen skulle uttala sig för ett instämmande i konvalescentföreningens syften.

Sedan ytterligare några talare haft ordet meddelade landstingsordföranden kammarherre von Hofsten att han ämnade försöka få landstinget att rätta till orättvisan mot de lungsjuka beträffande de fria resorna till sanatorierna samt framförde till sist kongressdeltagarnas varma tack till den arrangerande föreningen för den givande diskussionen och föredragen.

Slutligen antog kongressen enhälligt ett uttalande av följande lydelse:

Till socialministern.

En av Skaraborgs Läns Förening för lungsjuka konvalescenter sammankallad socialvårdskonferens i Skövde den 19 sept. hemställer till Eder, herr statsråd, att Ni snarast möjligt måtte gå i författning om att tillkalla den kommitté för utredning av de partiellt arbetsföres problem, regeringen i oktober 1942 bemyndigade Eder att tillsätta.

Studiespalten

Studieform och ämnesval

Vid det nyligen hållna förbundsmötet intog studiefrågan en framträdande plats. Då det gångna årets verksamhetsberättelse behandlades, rörde sig debatten mest om Förbundets studieverksamhet. Inte så att kritik framfördes. Tvärt om. Inläggen gav otvetydiga vittnesbörd om det stora intresse för studier som är förankrat bland våra medlemmar ute i landet. Många önskemål framfördes och många värdefulla förslag lämnades, vilka kommer att verka stimulerande för denna del av Förbundets uppgift.

Den lämpliga tiden är nu inne för att sätta i gång med förberedelserna för studiesäsongen. Den första åtgärden bör då vara, att varje lokalavdelning utser en studieledare, som i fortsättningen har att svara för att studiearbetet kommer igång. Han skall samla de studieintresserade till överläggning om studieproblemet. Han skall även stå i intim kontakt med förbundsledningen och de lokala bildningsorganen. I synnerhet är A.B.F:s lokalavdelningar med dess många studieorgan en värdefull tillgång för våra medlemmar. Deras bibliotek, föreläsningkurser, studiecirklar och studiehem stå öppna för våra studieintresserade och det är bara för oss att ta del av dess rika möjligheter. A.B.F:s-avdelningarnas studieprogram är i regel så omfattande att de i regel kan fylla även mycket stora anspråk på ämneskombinationer.

Studieverksamheten inom vårt förbund har hittills i första hand varit yrkesbetonat. Det är ju helt naturligt, då våra medlemmar så ofta stå inför en tvingande nödvändighet att söka sin bärgning inom nytt yrke. Elementära insikter och yrkeskunskap är härvid en värdefull tillgång. Därför kan det många gånger vara lämpligt att våra medlemmar bilda egna cirklar i samarbete med respektive A.B.F:s lokalavdelningar. Cirklarna skall givetvis lämna föreskrivna rapporter till A.B.F.

På sanatorierna får studiearbetet formos efter delvis andra linjer. Där måste verksamheten i regel ledas av oss själva. Men samarbete med närgränsande folkbildningsorgan är därför inte uteslutet. Under det gångna verksamhetsåret har A. B. F. på flera platser anvisat studieledare till sanatoriecirklar. På ett sanatorium har t. o. m. en folkhögskolekurs hållits.

De individuella studierna torde här i vissa fall vara lämpliga, i synnerhet vid mera omfattande studiekurser. Man riskerar eljest att grupperna skingras innan studierna avslutats. Bristen

på studieledare kan i en del fall vara kännbar. Men då ha vi korrespondenskurser att tillgå. Brevskolan har i samarbete med Förbundet utarbetat goda koncentrerade kurser i elementära ämnen, som utmärkt lämpa sig för patientföreningarna.

Vid kurser i maskinskrivning, bokföring, språk och stenografi, är s. k. lärarecirklar att rekommendera. Lämpliga lärare i dessa ämnen finnas ofta bland patienterna eller personalen. Om lärare inte kan erhållas på annat sätt, bör studieledaren vända sig till A. B. F., där även studieplaner kan erhållas. Cirkelns arbetsform är ytterst beroende av ämnesval och lokala förutsättningar.

Valet av studieämne är en mycket viktig detalj av förberedelserna. Det är klokt att ha i sikte, att förvärvandet av kunskaper alltid kräver möda och energi. Man får ingenting för intet. Sätter man målet högt — och det bör man göra — får man också räkna med att gå in för uppgiften med energi och framåtanda. Men därför behöver inte studiearbetet vara tråkigt. Studiecirkel får inte urarta till en diskussionsklubb, där det gäller att till varje pris "få sista ordet", utan här gäller det att gemensamt lösa föreliggande uppgift.

Då den som skriver dessa rader, för något över ett decennium sedan, gjorde försök med cirkelstudier vid ett norrlandssanatorium, arbetade även en cirkel i nationalekonomi, ett ämne som för många kan förefalla väl "torrt". Vid avslutningen hade dock denna cirkel 30 % flera deltagare än vid starten, vilket torde visat att sammankomsterna även var lockande.

Av merkantila ämnen rekommenderas bokföring, försäljningsteknik, varukännedom, maskinskrivning och stenografi såsom lämpliga för dem som ämna söka anställning inom handel och näringsliv. Kunskaper i språk och metamatik utgör även värdefulla komplement till övriga betyg. Korrespondensinstituten ha lämpliga kurser i samtliga ämnen, både för enskilda studier och studiecirklar. För de cirklar som hellre vill studera med tillhjälp av lärare finnas utarbetade studieplaner att erhålla från A. B. F.

Men utöver dessa rent "nyttobetonade" ämnen, ha vi så många värdefulla studieobjekt.

Gunnar Hirdman — A. B. F:s studierektor — gav i början av september i ett radioföredrag en orientering i höstens studieprogram. De sociala och politiska företeelserna i nutid och framtid, intog i detta anförande en framträdande plats. Studiehandboken "För freden och framtiden" som i dagarna föreligger i bokhandeln, lämnar en utmärkt inblick i dessa frågor. Vid val av studieämne, böra våra medlemmar beakta den stora ämnesgruppen samhälls- och medborgarkunskap, som för vårt förbunds verksamhet har en alldeles särskild aktualitet.

Manfred Norberg.

Moderna
Svenska Gardiner

★

A.-B. Ludvig Svensson
KINNA

från FÖRBUNDSARBETET

TVA NYA KONVALESCENTFÖRENINGAR BILDADE

Vällyckade möten i Karlskoga och Falun.

Under den gångna månaden har Förbundet tillförts två nya konvalescentföreningar, nämligen i Karlskoga och Falun.

Vid ett möte i Folkets Hus, Karlskoga den 5 sept., till vilket f. d. sanatoriepatienter och övriga intresserade kallats, stiftades "Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd" som en underavdelning av De Lungsjukas Riksförbund. Till ordf. valdes hr Bertil Krona, Karlskoga.

Ombudsman Erik Frithiof i De Lungsjukas Riksförbund höll ett orienterande föredrag om riksförbundets syften och vilka arbetsuppgifter som kommer att vänta en konvalescentförening.

Den 11 sept. besökte Frithiof Högbo sanatorium i Falun, där en konvalescentförening bildades. Härvid talade även sanatoriets överläkare, dr. Ake Björklund, som uttalade sin glädje över att en konvalescentförening bildas vid Högbo och konstaterade behovet av en fast och kraftig organisation för gemensamt arbete till lösande av eftervårdsproblemen. Dr Björklund betonade tre viktiga uppgifter för föreningen, nämligen samarbete med kommunala och statliga institutioner, understöd åt konvalescenterna och försök att intressera kommunala myndigheter att ta eftervårdade lungsjuka i sin tjänst.

Riksdagsman And. Sundvik betonade värdet av en konvalescentförening och gav några synpunkter på de möjligheter sjukförsäkringen ger de lungsjuka att erhålla ekonomiskt stöd.

Till styrelse för den nybildade konvalescentföreningen valdes hrr N. Nyman ordf., K. B. Gren v. ordf., Karl Jonsson sekr., Tor Anners kassör och fru Britta Björkman v. sekr., samtliga från Falun. Till revisorer utsågos hrr Emanuel Kull och Sven Andersson, Falun.

MEDELPADS LUNGSJUKAS KONVALESCENT- FÖRENING UPPVAKTAR OM YRKESKOLA

Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening har hållit sitt ordinarie kvartalsmöte i Folkets hus, Sundsvall.

Bland huvudfrågorna under förhandlingarna, som räckte över tre timmar, var frågan om lämpliga åtgärder för yrkesutbildning och omplacering av sanatoriepatienter till lättare och ur hälso-synpunkt lämpligare sysselsättningar.

Efter diskussion och anförande av styrelseledamoten i De Lungsjukas Riksförbund, Sixten Hammarberg, beslöts att göra en uppvaktning hos landstingets förvaltningsutskott i frågan. För denna aktion, som skall företagas i samråd med Ångermanlands Lungsjukas Konvalescentförening i Härnösand, tillsattes

en kommitté med två representanter från vardera föreningen. Medelpad kommer att representeras av Sixten Hammarberg för riksförbundet och Fredrik Ångman, Sundsvall.

I den skrivelse, som skall överlämnas till förvaltningsutskottet, skall bl. a. ingå de principer och önskemål, som framkommo under debatten, vilka koncentrerades i följande punkter:

1. Att den utredning ang. de lungsjukas levnadsförhållanden, som gjorts av De Lungsjukas Riksförbund — genom anslag från riksdagen — understryker behovet av omskolning för lungsjuka. Sålunda sakna omkring 70 % av de i utredningen deltagande yrkesutbildning och lämplig sysselsättning.

2. Att det ur såväl moralisk som psykologisk synpunkt betyder oerhört mycket för de lungsjuka att få hjälp till omskolning och omplacering i näringslivet och därmed också känslan av att vara nyttiga kuggar i samhällsmaskineriet.

3. Att en yrkesskola skulle betyda en stor avlastning ifråga om vårdplatser vid sanatorierna då många lungsjuka sakna lämplig tillflyktsort. För dessa skulle det bli både omskolning och en lämplig övergångstid till förvärvslivet.

4. Att de som genomgå omskolning eller yrkesutbildning skola få sina examensprov och betyg vid annan yrkesskola och inte påsättas stämpeln "yrkesutbildade patienter" eller dylikt.

Styrelsen fick i uppdrag att på snabbaste sätt söka lösa föreningens lokalfråga. Föreningen har tidigare, i samarbete med De Blindas förening och De Vanföras väl, gjort framställning om hjälp till egna lokaler hos stadsfullmäktige för respektive föreningar. Denna framställning ligger f. n. hos stadens myndigheter för utredning.

Det stora medlemsantalet — f. n. över 300 — och effektiviseringen av föreningsarbetet gör att föreningen är i stort behov av egen lokal.

I samband med lokalfrågan betonades också behovet av intimare kontakt med myndigheterna i arbetet för de partiellt arbetslösa.

Bland övriga viktiga frågor på dagordningen märktes frågan om en julinsamling. En kommitté tillsattes för ändamålet. Styrelsen fick även i uppdrag att på lämpligt sätt ge medlemmar i kommunerna — som voro i behov därav — bidrag till julen.

HÅLAHULTS PATIENTFÖRENING

höll måndagen den 6 september extra möte varvid ordföranden i vårt förbund E. Frithiof medverkade med ett föredrag över ämnet De Lungsjukas Riksförbund och dess verksamhet. Han gav i kort redogörelse en återblick på förbundets tillkomst samt det arbete som sedan dess tillblivelse varit och är aktuellt för dess verksamhet. I fortsättningen redogjorde han för de mål vi nu närmast sträva efter och de medel som därvidlag stå oss till buds. Han framhöll vikten av att kuratorfrågan får en för oss lungsjuka lämplig lösning. Samt att även problemet med omskolningen av de partiellt arbetslösa får sin lyckliga lösning. Han övergick sedan att tala om de möjligheter patientföreningarna ha, att hjälpa Förbundet i dess verksamhet, exempelvis genom att på ett effektivt sätt rapportera avresande patienters namn och adress till Förbundet, för att på så sätt underlätta dess arbete för bildandet av konvalescentföreningar runt om i landet. Den alltid och just nu aktuella studiefrågan ventilerades även av talaren, som därvidlag lämnade många värdefulla råd och upplysningar inför den begynnande studiesäsongen. Föredraget som radierades över hela sanatoriet senterades livligt av oss alla.

D. H.

(Forts. å sid. 22)

Konvalescentföreningar anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening Ordf. David Classon, Postfack 216, Borås.

ESKILSTUNA: ELKÅ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. Manfred Norberg, Drakenskiöldsg. 7 (Tel. 44 67). Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.

FALUN: Konvalescentföreningen för Kopparbergs län.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02). Expeditionstid: 10—13 och 15—17 lörd. 10—14.

HALLANDS LÄN: Hallands Läns Förening för Lung-Tuberkuloskonvalescenter. Ordf. John Höög, Bäckgatan 29, Varberg, sekr. Ingrid Carlsson, Godhemsgat. 18, Kungsbacka.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgatan 19, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. G. Andersson, Styrmanng. 9, Härnösand, korresp. sekr. Folke Åsell, Storg. 31, Härnösand, Tel. 15 42.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.

JÖNKÖPING: Konvalescentföreningen för Jönköping, Huskvarna med omgivning. Ordf. Gustav Larsson, Åsenvägen 66, Jönköping.

KALMAR: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Sigfr. Celander, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41). Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.

KARLSKOGA: Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd. Ordf. Bertil Krona, Box 1282, Karlskoga.

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Expedition Fiskaregränden 31, Postfack 113, expeditionstid månd. och torsd. 19—20.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento") Ordf. Bertil Backman, Bergnäset, Luleå. Tel. 35 19. Sekr. Göte Landström, Södra Strandgatan 27—29, Luleå. Tel. 23 61. Lokal A.B.F. Föreningsmöten hållas 1:sta söndagen i varje månad.

LUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel. 49 90) Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad kl. 6 å Wieselgrens minne.

MALMBERGET: Malmbergets Konvalescentförening. Ordf. Harry Jansson, Tingvallsg. 27, Malmberget, sekr. Asta Wäppling, Engelska 45, Malmberget. Möten hållas t. v. andra fredagen i varje månad. Lokal: Folkets hus C-sal.

MALMÖ: Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Gottfr. Eriksson, sekr. Fredrik Ångman. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—2. (Tel. 26 88).

NORRBOTTENS LÄN: Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Olle Bergström, Box 1, Kalix.

NORRFJÄRDEN: Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärden

PITEÅ. De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå, Ivan Eng, Piteå.

SANDVIKEN. Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Karl Andersson, Smedsgatan 4, b. v., Sandviken.

SIGTUNA: Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Richard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.

SKARABORGS LÄN: Skaraborgs Läns Konvalescentförening. Ordf. Lennart Åberg, Postfack 16, Skövde.

STOCKHOLM: FLIS (Föreningen för lungsjuka i Stockholm), Kocksg. 15, Sthlm. Ordf. A. Fredin (Tel. 42 03 47) Expeditionen Kocksg. 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, månd. o. onsd. 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Månadsmöten hållas i H.S.B.-salen, Fleminggat. 41, andra fredagen i varje månad kl. 19.30.

STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER: "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Stig Nilsson, Lundag. 7, Huvudsta, sekr. Ingeborg Kähr, Bangatan 3, Huvudsta. Tel. 27 36 98.

UMEÅ: Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå. Ordf. Arvid Lundmark, Näs, Bygdeå.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Axel Zetterberg, Gammelvägen 11, Upsala. Sekr. Syster Karin Dansson, Ulleråkers sjukhus, Upsala.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening. Ordf. Tore Nykvist, Lindrotsgatan 23, Örebro.

— ★ —

"Zürich"

ALLM. OLYCKSF. o. ANSVARSFÖRSÄKR. A.-B. I ZÜRICH (Schweiz)
EUROPAS STÖRSTA ANSVARSFÖRSÄKRINGSBOLAG

"ZÜRICH"s FILIALDIREKTION

Tel. 23 29 20, Birger Jarlsgatan 8, Stockholm

Berömda lungsjuka skaldler och författare:

XVII

Jens Peter Jacobsen

Alla har vi vid något tillfälle lyssnat till den sköna balladen om Irmelin Rose, tonsatt som den är av Peterson-Berger, men vi kanske inte har tänkt på att Irmelin Roses författare är dansk och heter Jens Peter Jacobsen eller vem denne Jacobsen i själva verket var. Emellertid kan vi omtala, att han var naturvetare av begynnelsen och att han är författare till romanen "Niels Lyhne", hans mest kända arbete i vårt land. Liksom så många andra av hans verk är "Irmelin Rose" en skildring från längesedan, en riddarballad i modern språkdräkt, en romantisk ordmålning i behaglig, musikalisk dräkt.

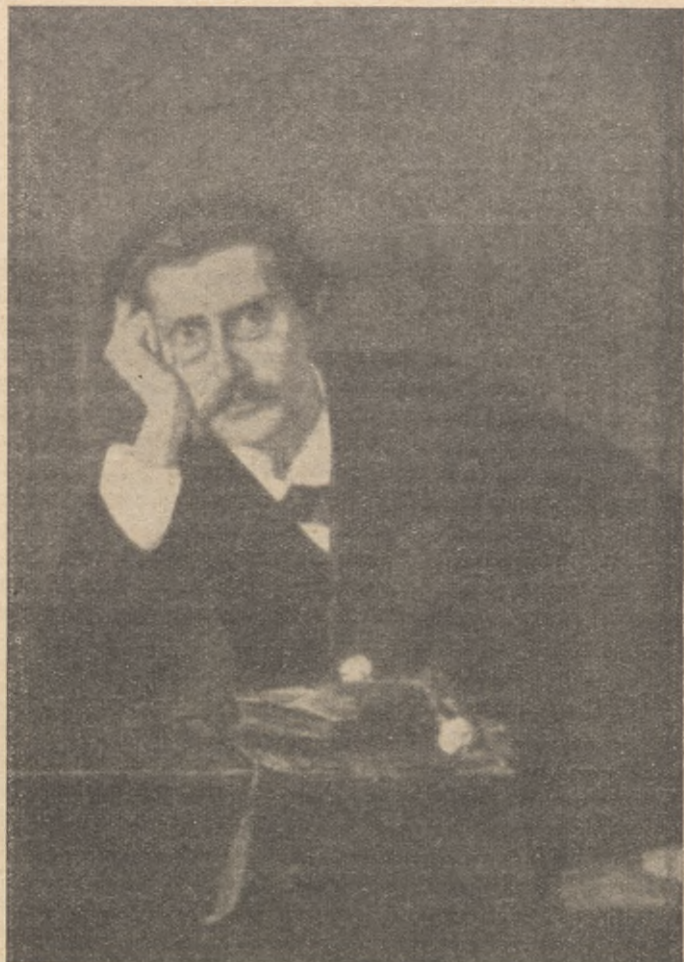
Se, der var en Gang en Konge,
Mangen skat han koldte sin,
Navnet paa den allerbedste
Vidste hver var Irmelin,
Irmelin Rose,
Irmelin Sol,
Irmelin Allt, hvad der var dejligt.

Jens Peter Jacobsen föddes i Thisted 1847. Om hans barndom vet vi inget särskilt, men däremot vet vi att han kom till Köpenhamn år 1863 och därstädes senare tog studenten varefter han ägnade sig åt botaniken. Som åren gick gav han därefter ut en mängd naturvetenskapliga arbeten, många av stort värde, och dessutom översatte han Darwins huvudarbeten till danska. Tio år efter sin ankomst till den danska huvudstaden fick Jacobsen, för en artikel införd i Nyt Dansk Maanedsskrift, universitetets guldmedalj. Den belönade artikeln var en algologisk avhandling.

Genom sina naturvetenskapliga studier kom han snart till en naturalistisk uppfattning även i sin diktning, och det var sålunda inte litterära inflytanden som avgjorde hans inställning. Men han umgicks givetvis i de kretsar som stod hans livsuppfattning nära, och bröderna Brandes tillhörde hans närmaste umgängeskrets.

Då Jens Peter Jacobsen år 1873 var på resa i Italien och just befann sig i det sköna Florens, fick han en blodstörtning som visade honom, hur långt framskriden den sjukdom var, som han förmodligen burit latent inom sig i långa tider. Man kan förmoda, att som den arbetsmänniska Jacobsen var, han inte ägnat en tanke på sig själv eller sin hälsa förrän denna allvarliga varning kom och omkullkastade hans forskarplaner.

Redan från tidiga år hade visserligen det litterära intresset tagit en stor del av hans tid i anspråk, men något helt med hans diktning hade det säkerligen inte blivit, om han inte blivit sjuk, och i detta fall kan man därför med fog säga, att det inte finns något ont som inte har något gott med sig. Ty hur stor hans

insats på det naturvetenskapliga området än var, så vill det synas som skulle hans resultat på den litterära värdjobanan vara än större.

Trots att sjukdomen efter hand nedsatte hans krafter i allt högre grad, arbetade han mellan de svårare perioderna oförtruet med sina noveller och romaner. Hans förstlingsarbete, novellen "Mogens", hade redan kommit ut året innan Italienresan, och därefter följde med olika mellanrum hans övriga litterära arbeten, romanen "Niels Lyhne", översatt till svenska 1907 och 1919, romanen "Fru Marie Grubbe" samt novellerna "Fru Fönss" och "Pesten i Bergamo". Likaledes publicerade han en mängd dikter.

Jacobsen var trots sin sjukdom en livsbesevrare, vilket också framgår av en del dikter, som kanske mer än långa avhandlingar kan ge en konkret bild av hans själstillstånd i ljusare stunder. Sålunda skriver han i sin "Sejersang",

Saa har jeg da Sejer vundet
I Kamp uten Sværd och Blod.
Saa ligger daa lænkebundet
Nu Drømmene for min Fod.

Hans vers var i de flesta fall av rent musikalisk uppbyggnad, något som vi redan sett i "Irmelin Rose", och då han skildrar en nattlig skog, som i "Landskap (I)" gör han det på ett sätt att man osökt tänker på en mjuk, tonande sång, kanske något av en orgelton genom tystnaden.

(Forts. å sid. 20)

Litteratur

BOKKRÖNIKA

SYNNÖVE CHRISTENSEN: JA, JAG ÄR EN NORSK KVINNA. Ljus förlag. Vi ha under dessa för Norden så ödesdigra år begåvats med ett ansenligt antal skildringar av de krigshärjade eller ockuperade grannlänternas bistra vardag. Alla eller åtminstone de flesta av dessa böcker ha nog haft ett mänskligt gripande innehåll, ha talat direkt till känslan. Hur har det då varit beställt med den litterära kvaliteten? Anmälaren kan endast döma om en bråkdel av dessa böcker: långt ifrån alla ha kommit för hans ögon. Men de flesta jag läst ha varit ganska dillemtantmässigt skrivna. Det betyder kanske inte så mycket i detta speciella fall. Vad dessa böckers författare haft på hjärtat har pockat på omedelbart uttryck. De ha knappast skrivits med konstnärliga mål i sikte. De äro dokument om det brännande nuet och göra ingalunda anspråk på att införlivas med den klassiska litteraturen.

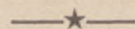
Synnöve Christensens bok "Ja, jag är en norsk kvinna" har romanens form men är i grund och botten ett reportage från den norska vardagen i detta nu. Just bokens vardagsrealistiska karaktär faller starkt i ögonen. Den är skriven i jagform. Och den gör ett alltigenom trovärdigt intryck. Den handlar om de bittra händelser som kunna ingripa i varje norsk medborgares liv under denna våldsepok: arresteringar, fängelsevistelser, övergrepp. Den handlar om den skammens ort på jorden som heter Grini. Men den handlar också om illegalt arbete i fosterlandsintressenas tjänst. Den låter en förstå något av det norska folkets okuvliga kamp för sina fri- och rättigheter. Inget falskt patos vidlåder denna enkla berättelse om vardagliga öden i en konvulsivisk tid.

DEN SVENSKA BOKEN UNDER 50 ÅR. Av Georg Svensson och Holger Ahlenius. Utgiven med anledning av Svenska Bokhandlareföreningens 50-årsjubileum 1943. Denna jubileumsskrift har blivit en värdefull bok om svensk bokkonst och svenskt idéliv, sådant det avspeglar sig i litteraturen under de sista femtio åren. "Svensk bokkonst" kallar dr Georg Svensson sin intressanta och välskrivna uppsats, vari han granskar den svenska bokens yttre form och stil alltifrån det begynnande nittioåret med en sådan bokkonstens mästare som Carl Larsson och fram till de yttersta dagarna. Denna exposé ger en sammanfattning av högst olika stilsträvanden då det gällt bokutstyrelsen på svenskt område. Här är inte platsen att i detaljer dröja vid de olika insatserna. Det kan vara nog med att nämna några av de mest framstående svenska bokillustratörerna under denna tid: Arthur Sjögren med sina illustrationer till olika verk av Strindberg, Ernst Norlind med sina i jugendstil utförda vinjetter till skånsk lyrik, Yngve Berg och Bertil Lybeck med standardverken Fredmans epistlar och Decameron; bland yngre illustratörer: Bertil Bull Hedlund och Stig Åsberg. Överhuvud taget får man nog säga, att den svenska boken vad beträffar typografisk omvårdnad och konstnärligt yttre gått mot en tydlig smakförbättring. Många utväxter återstår väl ännu att skära bort — men den huvudsakliga tendensen är ej att ta miste på.

"Svensk dikt och debatt" kallar Holger Ahlenius sin mycket initierade skildring av det litterära livet under de sista femtio

åren. Ahlenius tar framför allt sikte på tidshändelsernas avspiegling i litteraturen och ger en klar, elegant, understundom friskt polemiskt färgad framställning därav. Det sammanhållande bandet blir för honom Viktor Rydbergs humanistiska idealism och frihetspatos. I Rydbergs anda äro många av nutidens aktuella verk tillkomna, hävdar Ahlenius: i Eyvind Johnsons romaner och i Pär Lagerkvists diktverk — för att endast nämna två exempel — spåras de idéer som voro ledstjärnor för "Den siste athenarens" diktare: "När Bokhandlareföreningen samlas att fira sitt femtioårsjubileum i gamle boktryckar Lundströms stad, kan den alltjämt höra Viktor Rydbergs stämma. Den ljuder inte blott ur hans egna skrifter, ur malmens skälvande vågor och orgelbruset från stadskyrkan, som alltjämt står där hög och sval bland åldriga träd. Den ljuder också, mer eller mindre starkt, ur en rad svenska diktarröster. Först och sist ljuder den i dag som det fria, aldrig förslavade svenska fäderneslandets egen klara stämma av humanitet och förnuft, av ädel besinning och tolerans, av stolta och aldrig brutna men också tvångsfria, aldrig tyngande kulturtraditioner."

Johannes Edfelt.

Experimentaskola för partiellt arbetsföra i Eskilstuna

2—4 år för omskolning till dugliga verkstadsarbetare.

För snart ett år sedan startades som tidigare omtalats i Status, av Eskilstuna stad en skola av experimental karaktär för utbildning av partiellt arbetsföra, som under den tid verksamheten pågått blivit studieobjekt för andra kommuner i vårt land.

Litet varstans är man så smått avundsjuk på den ur social synpunkt förnämliga inrättningen, som Eskilstuna har satt igång med. Bl. a. var Stockholms socialvårdare mycket intresserade av skolan, då de för en tid sedan voro på studiemöte i Eskilstuna.

Vad som gjort skolan mest uppmärksammas är den ekonomiska sidan av saken. Eskilstuna är med avseende på skolans organisation helt ensam i vårt land, men troligtvis dröjer det inte länge förrän andra kommuner slår in på samma linjer. Enligt vad AB erfarit lär det vara aktuellt på flera håll.

Skolan skall nämligen hjälpa de partiellt arbetsföra till full självförsörjning så att de skola slippa att ligga samhället till last.

— Skolan tar speciellt sikte på utbildning för verkstadsarbete, säger skolans ledare, ing. C. V. Lindecrantz vid ett samtal med AB. Men det skulle kunna upprättas yrkesutbildning enligt vårt system även i en mängd andra yrken. Eskilstuna är ju emellertid en industristad och därför var det just verkstadsutbildningen man tog sikte på, då experimentaskolan igångsattes. I varje enskilt fall bör man annars pröva vilken sysselsättning som kan ligga bäst till för den eller den individen av de partiellt arbetsföra, och helst borde en förprovning härom företagas innan någon mer ingående yrkesundervisning sätter i gång.

Här på skolan får också eleverna först gå en tid på försök, så att man kan utröna om de har förutsättningar för att efter genomgången kurs klara sig själva. Först därefter sätter undervisningen i gång på allvar och den beräknas pågå mellan 2 och 4 år, allt efter vars och ens behov av skolning innan de släpps ut på förvärvsbanan.

TAGE

En eftermiddag, då Bo kom hem från skolan, var Tage borta.

Han hade vetat att Tage skulle bort, men inte vilken dag det skulle ske. Då han gick in genom köket sa Beda: — Ja, nu har Tage skickats iväg. — Det fanns en aning medkänsla i hennes röst men mest sensationslystnad. Hon vände ett köttstycke hon höll på att tvätta och tillade på skämt: — En vacker dag kanske det går likadant för Bo . . .

Bo hade stannat vid dörren till trappan, det blev med ens omöjligt att ta ett steg till. Tage var borta och han hade inte ens sagt adjö åt honom . . . Samtidigt ringde Bedas sista ord i hans öron. Han förstod mycket väl, att de var skämtsamt menade. Men skämtet hade huggit tag i honom på ett underligt sätt. Det var som om det först nu blivit riktigt klart för honom, hur olika allting hade varit för Tage och honom. Han skulle inte blivit bortskickad, vad han än hade gjort sig skyldig till . . . Ett hastigt ögonblick njöt han sin trygghet: honom kunde intet hända. Men så tänkte han på Tage igen. Han kände sitt hjärta, hur det var något för sig i bröstet och växte och bultade tungt och långsamt. Köttstycket på skärbrädan såg levande ut, det blödde och riste under Bedas trubbiga fingrar.

I detsamma kom hans mor in från trädgården, klädd i en gammal avlagd ulster. Hon drog av sig ett par jordiga vantar och såg alldeles lugn ut. Hennes mörka ögon var klara och torra, hennes kinder hade fått färg av den friska vårvinden. Bo såg förstulet och nästan skrämt på henne. Det skulle känts bättre om hennes läppar alltjämt varit hårt sammanpressade, om hon fortsatt att vara så där upphetsad som hon varit varanda dag under de sista veckorna . . .

— Jaså, du är redan hemma, Bo, sa hon. Jag såg dig inte komma. Jag har varit ute och satt några lökar . . .

Han besvarade hennes hälsning hastigt och skyggt som om hon varit en främmande, och så öppnade han dörren och sprang upp för trappan. Då kom hon och ropade ner honom.

— Dina pjäxor är ju alldeles smutsiga, sa hon, men det lät mjukt och inte som bannor. Det vet du väl att du ska ta av dig dem innan du går upp. Du kan göra det här, tillade hon och stängde dörren till köket bakom sig.

Bo satte sig på nedersta trappsteget och började snöra av sig pjäxorna. Hon stod tätt framför honom, och han hörde, hur hon andades lite fortare.

— Har Beda talat om för dig . . .

— Ja, svarade han.

— Vi ville inte säga något till dig i förväg, pappa och jag. Vi tänkte det skulle vara lättare för dig på det viset. . .

Det hade blivit en hårdknut på ena pjäxsnöret. Han undrade hur länge hon skulle hålla honom instängd där i det lilla prånget mellan trappan och de tre dörrarna. Så nära honom hade hon inte varit på mycket länge, tyckte han. Hon hade inte sett honom riktigt de sista veckorna, så upptagen som hon varit av

Tage och hans brott. Nu ville han liksom inte, att hon skulle komma nära igen. Hon kunde ändå aldrig mera bli som förut.

— Du är ju stor och förständig nu, Bo, sa hon. Du förstår säkert, att pappa och jag inte kunde göra på annat sätt, och att vi bara tänkt på Tages eget bästa. Det kommer inte att gå någon nöd på honom därborta, han kommer bara att få den noggranna tillsyn han behöver. Det skulle inte varit bra för honom att få stanna kvar här, i samma frihet som du, utsatt för frestelser, som han inte kunde motstå. Om han sköter sig därborta, kommer det snart att ordnas för honom på annat sätt. Vi har inte tagit vår hand från honom, pappa och jag, vi kommer hela tiden att stå i rapport med anstalten.

Nu hade hårdknuten gått upp. Han satt där i strumplästen och väntade. Helst skulle han velat gå sin väg. Men han satt kvar med sänkt huvud, som toge han invändningslöst emot allt hon talade ner över honom.

— Får Tage komma tillbaka sen? frågade han till slut.

— Komma tillbaka? Nej, det ska han nog inte . . . I skolan kan han ju ändå inte fortsätta. Han får lära sig något annat, något praktiskt yrke. Men han kommer att få det bra.

Hon lät så lugn hela tiden. Som vore det inget mer att vara upprörd för. Som vore alltsammans redan över. Men Tage fanns ju fortfarande, det hände något med honom just i detta ögonblick.

— Och det måste du också förstå, fortsatte hon, att det bara var för din skull, som vi lät upphäva adoptionen. Naturligtvis hoppas vi det bästa, men man kan ju ändå inte veta, hur det går för Tage. Det kunde bli tråkigt för dig en gång i framtiden, om han hade samma namn som du.

Han undrade varför hon sa så mycket. Det var som om hon ville försvara sig. Han mindes att somliga sagt att föräldrarna varit hårda mot Tage och att de bittert ångrat att de tagit ett fosterbarn, när de sen ändå fick ett eget. Han satt alldeles tyst, men hon kände kanske hans motstånd ändå. Hon fortsatte att tala. För varje ord hon sa, kom hon lite längre bort ifrån honom.

— Vi har gjort vårt bästa, pappa och jag. En dag kommer du att inse det, också om du inte gör det nu. Det var inte vår skuld, att det gick så med Tage. Och allra svårast är det i alla fall för pappa och mig.

Han kände, att det inte var sant. Hon kanske trodde det själv, men det var ändå inte sant. Hon tyckte inte verkligen att det var svårt. Det var närmast lättnad hon kände. Hon hade inte tyckt om Tage, åtminstone inte på mycket, mycket länge.

— Nu ska du inte vara så ledsen, Bo.

Hennes hand kom och strök över hans hår. Han mindes hur ofta den smekt honom, då han var liten. Men Tage hade den slagit. Han böjde undan huvudet lite och reste på sig. Tages kattunge kom skuttande ner för den branta kökstrappan, och han lyfte upp den och höll den ett tag mot sin kind.

— Den där katten... sa modern. Men du tycker kanske om den. Ja, du får väl behålla den. Bara du ser till att den inte tar några småfåglar.

Äntligen lät hon honom gå, och han fortsatte upp för trappan, alltjämt med kattungen på armen. Han gick förbi sin egen dörr och in i Tages rum. Fönstret stod öppet och sängkläderna låg utlagda till vädring. De flesta böckerna på bokstället stod kvar, och i ett hörn låg en trasig fotboll, annars var det tomt och kallt därinne. Bo släppte kattungen på bordet, och den dansade omkring och slog med tassarna efter hans fingrar. Den var så mjuk och rolig att ta i. Därborta på sängen brukade Tage sitta och leka med kattungen, i oändlighet. Hans fumliga händer, som så ofta hade sönder saker de tog i, rörde försiktigt och lätt vid kattungen. Bo kunde ännu höra hans jollrande, som lät så lustigt till den hesa målbrottsrösten. Han vände lite på huvudet, som väntade han att alltjämt få se Tage sitta därborta.

Senast i morse, då Bo sprungit in för att leta efter en bok, hade Tage suttit där på sängen, som alla andra morgnar sen han fått sluta skolan. Han bara satt där och tittade framför sig, stor och grov och hjälplös. De första dagarna sen stölden i skolan blev upptäckt och hela uppståndelsen sattes i gång, hade han gråtit i ett. Men sen tycktes allting göra honom detsamma, han gjorde inget annat än väntade. Riktigt hade han nog aldrig förstått, vad som egentligen väntade honom. Om jag ändå hade vetat det i morse! tänkte Bo. Nu hade han bara sprungit ut ur rummet utan att kasta en blick tillbaka. Men han hade åtminstone försökt vara särskilt snäll mot Tage de här sista veckorna, då alla andra skydde honom. Han hade verkligen ansträngt sig att prata med honom, fast det var svårt att prata med Tage, så dum som han var. Egentligen hade han ju inte tyckt något vidare om Tage. Kanske ingen människa någonsin hade tyckt om honom... Jo, föräldrarna hade väl gjort det, i början. Men sen kom Bo, och då behövde de inte längre Tage. Och han blev ju heller inte som de tänkt sig honom, inte det minsta lik dem. De började småningom skämmas för honom, bli ovänliga mot honom. Vad de hade overseende med hos Bo, straffade de

hos Tage. Han var aldrig hemma i hemmet, han var där bara på nåd. Det dröjde länge, innan Bo kom att reflektera över det. Han tog det bara som något självklart, att han skulle ha rättigheter, som Tage inte hade. Tage hade visst också tyckt det var självklart, på sitt stumt undergivna sätt... Och sen föräldrarna slutat att vänta sig något gott av Tage, väntade de sig det värsta i stället. De ställde in sig på att det skulle gå galemt med honom. En gång behöll han pengar, då han gått ett ärende, och sen dess var han en tjuv. Han var inte bara omöjlig i skolan och trilsk och lögnaktig, nu var han också en tjuv, en gång för alla. Det var knappt han kunde ta ett steg genom rummen utan att de följde honom med misstänksamma blickar. Och när sen det här hände i skolan, så blev de utom sig, och Tage fick stryk igen och det blev bestämt, att han skulle skickas till uppfostningsanstalt, men mitt i deras upphetsning fanns det som ett slags tillfredsställelse, som tyckte de, att nu hade de fått rätt och nu kunde det rimligtvis inte begäras något mer av dem.

Kanske skulle det inte bli värre för honom därborta än det varit redan här. Fast det skulle det förstås. Därborta fick de arbeta tungt från morgon till kväll och fick stryk jämt och för ingenting. Och ännu mycket värre saker. Bo hade hört talas om det som något man knappast vågade tala om. Det var inte många timmars resa dit, vid det här laget var Tage nog strax framme. Och dag efter dag skulle han stanna där, medan man själv var kvar hemma.

Bo frös plötsligt vid det öppna fönstret och gick in till sig. Men också där hamnade han vid fönstret. Han såg ut på den stora lönnen, som stod tätt utanför. Dess ännu kala grenverk avtecknade sig mot den vårbli eftermiddagshimlen, här och var började knoppar att krypa fram. Så långt han kunde minnas tillbaka hade han sett den där lönnen. Men nu tyckte han med ens, att han såg den på ett nytt sätt, och inte bara lönnen utan hela trädgården och allting omkring sig. Det blev främmande och underligt färglöst, som på ett urblekt fotografi. Han var kvar hemma, men han var ändå inte hemma. Det skulle aldrig finnas någon självklar trygghet mer.

Då han löste upp remmen kring sina skolböcker, kom han att tänka på hur han brukat hjälpa Tage med läxorna. De hade varit klasskamrater sista året, sen Tage blivit kvarsittare för andra gången. Mycket hade det inte lönat sig att hjälpa honom. Det hade varit otäckt att höra hans dumma och aviga svar under lektionerna och de andras frissningar. Bo hade åtminstone aldrig skrattat med. Men han vågade inte visa något slags solidaritet med honom inför de andra. Bara i smyg hade han tagit sig an honom, i smyg för kamraterna och i smyg också för föräldrarna.

Gong-gongen ringde skrällande nere i hallen. Han tvekade ett tag. Han var inte hungrig, han ville inte se föräldrarna. Sen gick han långsamt ner. Modern stod redan vid sin plats, men fadern prasslade ännu med en tidning inne i vardagsrummet. Det ångade från karotterna på bordet, det blodiga köttstycket Beda tvättat hade under tiden förvandlats till brunstekt kallops. Det kväljde honom lite, då han mindes hur otäckt levande det sett ut.

Modern log och strök honom över håret igen.

— Har du varit ute något?

— Nej... Han undvek hennes blick.

— Så skönt väder som det är i dag... — Hon vände lite på huvudet. — Henrik, kommer du inte?

Fadern kom in med sina tunga steg. Då han gick förbi Bo, klappade han honom ett tag på axeln. De ville visst båda visa sig särskilt vänliga. Men också faderns ansikte var lugnt, som om ingenting hänt. Föräldrarna började tala om lite av varje,

Helmer Grundström:

Folkvisan

Ofta, nästan varje kväll, stod den unge assistenten utanför tältet och såg ner i dalen, där ljuset från den ensamma gården blinkade som en avsigkommen stjärna. Det var den enda gården inom en radie av fem mil och den låg tillräckligt isolerad för att sätta hans fantasi i rörelse. Hur hade människorna det om vintern då snöstormen vältrade ner från fjälltopparna? Och hur stod de ut att bo så avsides?

Ingen i arbetslaget hade varit dit och klövjekuskarna kunde endast berätta att husbonden hette Eskil och att han redde sig bra. Gräset växte manshögt i dalen; det var bara att meja det. Arealen var tillräckligt stor att föda hästar och kor. Men stort mer visste de inte. Utom att där fanns fullväxta barn, döttrar och söner.

Klövjeforornas väg slingrade åt motsatta hållet, genom en annan dalgång. Den vägen var kortare till bygden och därifrån hade arbetslaget kommit. Det var den kände statsgeologen som hittat malmblock uppe vid gränsen och nu var sysselsatt med undersökningar. I tjugo år hade han legat i fjällen. Han var förtrogen med alla nya fyndigheter och han hade skrivit flera utmärkta böcker om de olika malmerna och deras sträckningsområden. Assistenten däremot hade aldrig förr varit i lapplandsfjällen. Trots att geologin var hans älsklingsämne hade han först nu fått tillfälle att realisera en av sina drömmar: att följa statsgeologen på en av hans expeditioner.

Lägret låg under ett stort fjäll, tre mil från gränsen. För assistenten var denna värld ny och fantastisk. Redan första kvällen slog den väldiga naturen sina klor i hans själ. För varje dag som gick blev greppet allt starkare. Han fascinerades av den primitiva vildheten. Ripskratten i de mörka nätterna, de sakta framskridande klövjefororna, de gråa tälten, de rättframma arbetarna — allt detta väckte det primära och instinktiva hos honom. Han anade mer än förstod storheten i denna spartanska storvulnhet; ibland ertappade han sig med att avundas statsgeologen som fått leva detta liv i tjugo år.

med sina vanliga röster. Ibland vände de sig till Bo, han svarade ja och nej. Det var så tomt vid det stora bordet. Tage hade alltid suttit tyst under måltiderna, utanför, med huvudet sänkt och de blekblå ögonen nedslagna, ofta hade man knappast märkt att han var med. Nu märktes hans tomma plats och den skulle alltid märkas.

— Bo äter ju ingenting, sa fadern.

— Du måste äta ordentligt, sa modern. Du är alldeles för mager.

De såg båda på honom på en gång, med vänligt oroliga ögon. Du måste äta, sa de, men kanske menade de egentligen något annat. De ville få bort avståndet, som de kände hade blivit till mellan honom och dem. De höll av honom, de ville honom bara väl. Men han mindes hela tiden, hur deras ansikten sett ut, då de vändes mot Tage.

Dessa tjugo år hade danat statsgeologen till en idealisk arbetsledare. Han trivdes bäst med att tillbringa fristunderna hos arbetarna. Med dessa var han kamrat utan att förlora respekt; det fanns inget dessa fruktade mer än slarv och försumlighet i arbetet; då gick det trögt att få ursäkt.

Även assistenten tilltalades av detta liv. Men han var yngre och mer mottaglig för yttre intryck. Just därför sysslade också hans fantasi med den gråa gården som låg alldeles för sig själv; den sista svenska utposten västerut. Ju mer han undrade hur där såg ut desto starkare blev hans lust att gå dit en kväll. Slutligen kunde han inte längre betvinga denna lust; då lördagseftermiddagen kom meddelade han sin chef att han ämnade bege sig ut på en solovandring. Chefen hade inget att invända; sina underordnades privatliv lade han sig inte i. Fåordig och kärv nickade han bara medan han sysslade med sina anteckningar.

Det skymde då assistenten nalkades gården. Skenet från fönstret var tydligare nu än då han betraktade det från lägret. Det lockade och drog med sin gult varma färg och han närmade sig sakta medan han försökte hitta på något antagbart ärende för sitt besök. Han visste inte hur fjällfolk reagerade då man kom utan att vara känd. Ett ögonblick tänkte han endast gå ett slag runt gården och sedan fortsätta tillbaka? De var i samma stund han överraskades av att någon i köket började sjunga. Förbryllad och betagen smög han fram till väggen. Den vackra rösten trängde ut och han hörde varje ord. Det var den gamla folkvisan om lindormen.

Och in kom den lindorm så leder och så lång,
han aktade så mycket på Ingalills gång.

"Hör du, sköna jungfru, du lova mig tro,
i lunden där vilja vi bygga och bo."

"Hör du liten lindorm, du rinn ifrån mig,
hur skulle jag en lindorm trolova mig?"

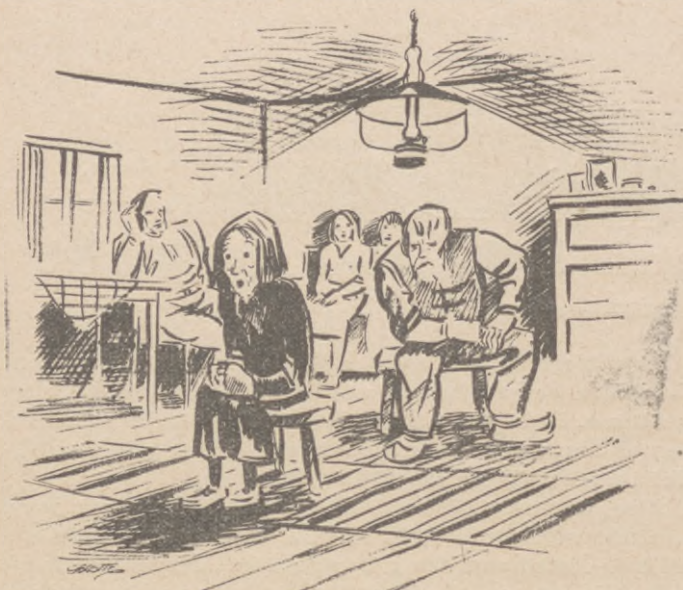
Det blev småningom alldeles tyst vid bordet. Då Beda kom in för att byta tallrikar, började modern prata, men sen teg hon också igen.

Äntligen var middagen slutäten och de gick in i vardagsrummet.

— Bo kanske också vill ha en kopp kaffe? sa modern.

— Nej tack. — Han satt på yttersta kanten av en stol. Han undrade, hur länge han skulle behöva sitta kvar därinne.

Fadern tände en cigarr och slog upp tidningen igen. Han satt oändligt länge med en sida uppslagen utan att vända den. Och modern, som rökte en cigarrett i små, snabba bloss, hade mist sitt lugna uttryck, hennes mun var spänd och det ryckte lite i den. Så alldeles borta var väl Tage inte för dem heller, fast de trodde sig ha gjort bara rätt. Tage skulle alltid finnas kvar, de skulle inte komma ifrån honom, någon av dem.

En liten vanskapt kvinna satt på en pall.

Allteftersom visan sjöngs greps assistent av den mytiska stämningen. Han fick en känsla av att han kommit till folkvisans urhem. Där han stod, tätt tryckt mot de gråa stockarna, smalt han in i skymninigen. Dunklet svepte sin slöja omkring honom. Ovanför honom tändes stjärnorna. På behörigt avstånd från boningshuset låg uthusen. De var låga och gråa. En get bräkte. En ko skramlade med sitt bindsle. Från stallet kom doften av varm gödsel. Och visan sjöngs. Strof efter strof tonade ut. Assistenten stod andlös tills sista omkvädet togs:

Så tager han stolt Inga uti sin famn:

"Nu skall du få styra över rike och land".

Men de lekte,

de lekte uti nätter och alla sina dagar.

Först flera minuter efteråt lyckades han bryta sig loss ur förtrollningen. Fortfarande tveksam men fylld av förväntningar gick han uppför bron och knackade på dörren.

Köket var stort och rymligt. Det upplystes av en fotogenlampa som från en hållare i taket hängde mitt i rummet. Mellan takbjälkarna låg torkat kött och brödkakor på träställningar. Vid dörren stod en blåmalad kärna.

Gårdsfolket satt orörligt som en stelnad grupp. På vedbänken tronade husbonden. Han var högre och yvskäggig. Mitt emot honom, på en stol framför spisen kurade hans hustru. Hon var liten och lågbröstad. Kindkotorna var utstående och ansiktsfärgen skiftade i gult. Blicken var ljus och god. Borta vid fönstret lutade sig en ljushårig pojke över köksbordet. Han var blåögad och ansiktet var väderbitet. På en smal soffa trängdes två flickor. De var ljushåriga och blåögda som pojken. Han föreföll att vara ett par år äldre än de. Att de var syskon behövde man inte tveka om.

Det var dock ingen av dessa som först fångslade assistentens uppmärksamhet. I samma ögonblick han kom inom dörren lade han märke till en liten vanskapt kvinna som satt framåthukad på en pall. Ryggen var för kort och fast hon antagligen var äldre än de tre ungdomarna tycktes hennes gestalt vara en åttaårings. Men ansiktet var grått och rynkigt. Det enda som levde i det var blicken. Den var vaken som en fågels.

Med ens slog en våg av urtid och sägen mot honom. Denna lilla förkrympta varelse i sin mörkla klänning var inte hon en av de tre norror som spinner människornas öden? Långt efter det han presenterat sig och börjat resonera med husbonden behärskades han av sagostämningen. Här levde det gamla Sverige kvar i sin gråa forntidsdräkt. Radio och telefon existerade inte. Landsväg fanns inte närmare än på fyra mil. Här levde en familj i en värld för sig. Vad som fanns utom denna värld visste de inte mycket om; åtminstone vad nyheter beträffar. Assistenten såg sig om efter en tidning. Han kunde inte upptäcka någon. Inte heller kunde han se några böcker. Och ändå hade någon för inte länge sedan sjungit den gamla folkvisan om lindormen. Vem av dem? Antagligen en av de två flickorna på soffan; de satt tysta nu och lyssnade med båda öronen.

Medan hustrun ordnade med kaffet gled samtalet in på gruvfyndigheter och jaktäventyr. Det framgick att gårdens manfolk jagade och fiskade då de inte arbetade på gården. Det fanns två pojkar till; de var för tillfället i några otillgängliga fjäll och jagade varg. Den pojke som var hemma var annars den duktigaste jägaren. Själv var husbonden tung av upplevelser. Han behövde endast ösa ur sitt minnesförråd. Nästan hela sitt liv hade han bott bland fjällen. Otaliga var de duster han utkämpat med rovdjuren. Assistenten erinrade sig att folk neröver landet, som gjorde anspråk på att känna fjällvärlden, upprepade gånger förklarat att vargen tillhörde det förgångna. Här fick han påtagliga bevis för att dessa hade orätt. På väggen hängde ett skinn som endast var fyra dagar gammalt. Det hade suttit på en stor hanne som en lång tid gäckt nybyggarnas ansträngningar.

Husbonden var en utmärkt berättare och tiden löpte fort. Alla bemödade sig att vara vänliga och det var tydligt att de betraktade assistentens besök som ett angenämt avbrott. Under den tid han satt där kunde han dock inte frigöra sig från känslan av att ha kommit olägligt. Det föreföll som det fanns en hemlighet i huset som alla bemödade sig om att dölja. Det kunde vara inbillning. Men hans instinkt arbetade så starkt att han var säker på att han haft rätt. Ett par gånger tänkte han berätta att han stått utanför och lyssnat till visan. Hur det var blev det inte av. Då han vid elvatiden gick tillbaka var han fortfarande lika oviss om vem som sjungit visan.

Nymånen var uppe och det var inte svårt att hitta. Utan ansträngning kunde han urskilja märkesrösen. Natten var klar och en aning frostig. Han gick fort utan att svettas. Avståndet till lägret krympte raskt. Men hans tankar dröjde fortfarande kvar vid den ensamma gården.

Alla sov då han kom fram. Han kröp tyst i sovsäcken och gled in i sömnen med folkvisans melodi nynnande i sin själ.

Under den vecka som följde levde han halvt kvar i den stämning han försatts vid sitt besök på gården. Han fick dock inte tid att sysselsätta sig allt för mycket därmed. Kylan ökade och arbetet forcerades. Om vädret blev sämre måste de snart bryta upp. Chefen satt på fritiderna över anteckningar och avlöningslistor. Övervakandet av slutförberedelserna överläts åt assistenten. Tälten skulle tas ner och surras; allt material skulle klövjas till närmaste landsväg. Det ålåg assistenten att se till att inget förstördes och att allt togs med. Då det var första året måste han lära sig alltsammans från början. Själva avresan var dock inte aktuell förrän lite längre fram.

Varje kväll, då arbetet var slut, gick han som förr ut ur tältet och såg ner mot gården. Somliga kvällar var sikten så dålig att ljuset helt doldes. Andra däremot blinkade det och lockade med magisk glans. Och tredje kvällen innan de bröt upp gick han åter ner till gården. Han visste att om han reste utan att

(Forts. å sid. 20)

Bernh. Bengtson:

DIKTATORN

Nattens och dödens tystnad härskade i det stora fängelset, där de politiska fångarna avvaktade sina öden. Klockan närmade sig 12 på natten.

I cellen nr 86 låg fången Bernin vaken. Han var dömd till döden såsom deltagare i den senaste konspirationen mot diktatorn. Liksom sina till samma straff dömda kamrater hade han inlämnat nådeansökan.

Under det att vägglössen hjälpte till att hålla honom vaken inventerade den dödsdömda för hundrade gången sina chanser att få behålla livet. De voro icke stora, det visste han. Han hade utan krumbukter erkänt sin ledande roll i konspirationen. Diktatorn hatade och fruktade honom. Under revolutionen hade de samarbetat på ledande poster. Så småningom hade Malvin, den födde intrigören, mullvadat sig fram till diktatorsvärdighet, för vilken han icke hade några som helst intellektuella förutsättningar. Han var en brutal och hänsynslös streber. Bernin, som då var chef för kommunikationerna, hade förflyttats till en betydelselös post i förvaltningen.

Diktatorn trampade revolutionens ideal under sina stövelklackar. Han måste gripa till terror för att hålla sig kvar vid makten. Han organiserade sin egen hemliga polis, som släpade alla gamla opålitliga revolutionärer i fängelset. De flesta försvunno spårlöst.

Bernin och några andra organiserade en konspiration i syfte att störta diktatorn. Den upptäcktes och deltagarna dömdes till döden efter en summarisk rättegång.

Under fyra dagar hade de dömdas nådeansökningar legat hos diktatorn. Under vanliga förhållanden brukade Malvin omedelbart rita sitt "Nej" och sitt namn under sådana papper — varför dröjde han denna gång?

Bernin låg och tänkte på detta märkliga och för honom ganska plågsamma dröjsmål. Han hade hört en fångvaktare viska om att diktatorn fått annat att tänka på. I sitt eget hus hade han en dödsdömd, som han icke kunde benåda — sin egen

hustru. Hon låg dödssjuk och läkarna hade uppgivit allt hopp.

Bernin tänkte på detta och andades tungt. Helena . . . hans ungdoms älskade! De hade träffats vid universitet och förälskat sig i varandra. De hade svurit varandra trohet, men ödet hade skilt dem. Bernin hade under den gamla regimen dömts till långvarigt fängelse för revolutionär propaganda. Så lyckades han rymma till utlandet. Ett rykte spreds att han var död. När han återvände hem efter revolutionen var Helena gift med Malvin. Han hade icke kunnat träffa henne. Diktatorn var omåttligt svartsjuk och höll henne så gott som inspärrad i sin väl bevakade villa utanför huvudstaden. Han var en tyrann till och med i sitt eget hus . . .

Den lilla lampan i celltaket tändes plötsligt, en nyckel rasslade i dörrlåset och fångvaktaren trädde in.

— Kläd på er, Bernin, sade han — ni skall ut och åka.

Fången blev dödsblek och började kallsvettas.

Han tvang sig att vara lugn. Medan han klädde sig tänkte han:

— Jaså, det är färdigt . . . Det är slutet . . . Ner i källaren och få en kula i nacken . . . Men så erinrade han sig fångvaktarens ord.

— Du sade "åka", kamrat. Vart?

— Vet inte. Order. En bil väntar utanför porten.

Märkvärdigt, tänkte Bernin. Det brukade inte vara långa expeditioner för dem som skulle försvinna. Näja, en källare eller en bakgård, det angick honom inte.

Med fångvaktaren i hämlarna vandrade han genom korridoren, ut genom porten. Där höll en bil. Han steg in och upptäckte en till tänderna beväpnad soldat på sätet. Soldaten sade inte ett ord, bara drog ned gardinerna för bilfönstren. Visslade ett tag, varefter chauffören startade.

Bilen satte god fart på de nattligt öde gatorna. Bernin kände sin stad ganska väl, men kunde inte avgöra i vilken riktning färdens gick. Efter en halvtimme upphörde bilen att gå i krokarna,

och Bernin förstod att man hunnit ur den egentliga staden och ut på en rak förstadsgata. Sedan hörde han grus smattra mot stänkskärmar — en landsväg alltså.

Plötsligt stannade bilen. Soldaten hoppade ur och tog ett fast grepp i Bernins arm. Framför en hög järngrind stod en soldat som granskade ett papper som Bernins vaktare räckte honom. Grinden öppnades och de gingo uppför en trädgårdsgång och uppför trappan till ett stort hus, vars dörr en tjänare höll öppen. De trädde in i en stor spartanskt möblerad hall. Soldaten gjorde en gest mot en stol och Bernin satte sig.

Ett virrvarr av tankar tumlade i hans hjärna. Vad var meningen? Skulle han möta sitt öde i detta för honom okända hus? Skulle han nu få se en bödel med en pistol i hand dyka upp?

Det hördes steg i trappan som ledde upp till övre våningen. Någon kom ner . . .

I nästa ögonblick höll Bernin på att ramla av stolen.

Framför honom stod Malvin, diktatorn, klädd i sin vanliga tillgjort enkla uniform. Han såg trött och utvakad ut.

— Välkommen, Bernin, sade han. Hoppas du ursäktar att du störts i din goda sömn.

— Ingen orsak, svarade Bernin buttert. Man sover dåligt i dina usla vägglössnåsten. Men jag skall be att få veta meningen med denna komedi. Skall du egenhändigt skjuta mig . . . ? Det är alltför smickrande.

Diktatorn undvek hans blick. Han gick några slag över golvet, tecknade åt soldaten att försvinna och sade:

— Du kan spara din galghumor. Jag är ingen bödel. Om du skall dö eller ej har jag ännu icke avgjort. Det är heller icke jag som kallat hit dig . . .

— Icke du . . . vem då?

— Helena, min hustru . . . du . . . du känner ju henne . . . Ni ha visst träffats . . . någon gång . . .

Diktatorn talade stötvis och ansträngt.

Bernin bleknade av sinnesrörelse.

— Helena . . . vad vill hon mig?

— Se dig . . . tala med dig . . . hon . . . hon ligger för döden . . . jag kunde icke neka . . . vill du?

— Naturligtvis.

Bernin reste sig och följde Malvin uppför trappan. Denne pekade på en dörr.

— Där!

— Återser jag dig? frågade Bernin.

Nej . . . åtminstone icke här. Soldaten därnere skall återföra dig till fängelset.

— Och sedan . . .

— Ja, vad tror du . . . du har förrätt mig . . . hade du segrat, så . . .

— Så hade du nu suttit i min cell. Hör på, jag återtar min nådeansökan.

— Det är försent. Den skall behandlas i vanlig ordning. Gå nu in . . . till henne . . .

Med darrande hand öppnade Bernin dörren och steg in i ett stort sparsamt upplyst rum. Han såg en skymt av en sjuksköterska, som försvann genom en annan dörr.

Diktatorns maka låg i sängen. I hennes av lidanden härjade ansikte lyste spår av en förgången skönhet.

— Välkommen, Georg, hälsade hon med matt röst.

Bernin föll på knä vid sängen och kysste hennes händer.

— Helena, mumlade han, ett sådant återseende. Du . . . sjuk . . . och jag . . .

Hon strök sin fuktiga vita hand över hans hår.

— Georg, kan du förlåta mig . . . Jag trodde du var död . . .

— Jag har ingenting att förlåta, Helena . . . Jag hoppas du har varit lycklig . . . med honom.

Hon slöt ögonen, svarade ej på frågan. Så talade hon igen.

— Georg, jag skall snart dö.

Jag också, Helena . . . du vet . . . Jag väntar bara på . . .

— Nej, du skall leva, Georg . . . Jag har . . . res dig och tag en stol . . . Jag har något viktigt att säga dig.

Bernin satte sig och frågade med låg, darrande röst:

— Har *han* sagt dig något . . . lovat att . . .

— Nej, Georg, jag har bett för ditt liv, men förgäves. Han är hård, han är ett odjur, utan själ, utan hjärta. Och han hatar dig. Jag tror ej att du har något att hoppas . . .

— Du talar som om du önskat att vår plan hade lyckats.

— Det önskade jag. Jag stod på er sida . . . i hemlighet. Hans regim leder vårt folk i fördärvet. Vi leva alla i ett fängelse . . . dödsdömda. Men du skall leva, Georg . . .

— Vad menar du, Helena? Du sade ju nyss . . .

— Att du ingenting kan hoppas av *honom*, jag! Men jag skall rädda dig. Jag skall gottgöra vad jag brutit mot dig . . .

Bernin stirrade på henne med förvirrad blick.

— För Guds skull, Helena, tala inte så . . . du har intet att gottgöra. Och hur skulle du kunna . . .

Den sjuka tysta honom med en handrörelse.

— Hör noga på, Georg. Jag har planerat allt för din frihet. Du måste göra som jag säger . . . för din egen skull . . . och för min skull . . . Chauffören och soldaten äro våra hemliga anhängare. De föra dig icke till fängelset utan till järnvägsstationen. Chauffören har falska pass för er alla tre, biljetter och en stor penningsumma. På en bakgata i närheten av stationen överger ni bilen och sätta er på snälltåget som går kl. 3. Efter en timma äro ni över gränsen och i säkerhet.

Bernin hade lyssnat med feberaktig spänning.

— Men . . . men . . . stammade han, det är vansinnigt. Klockan är bara halv 2 . . . fängelsekommendanten kommer att misstänka något och slå alarm.

— Nej, han vet vart man fört dig — han tror att Malvin kallat dig för att förmå dig att mot benådning uppge namn på fler medbrottslingar.

Berning satt tyst en stund. Så ryckte han till och sade:

— Men du då, Helena? Vad riskerar icke du? Malvin kommer att förstå allt . . .

Ett bittert leende lekte på den sjukas läppar.

— Naturligtvis, medgav hon. Det blir också första gången han förstätt mig riktigt. Men vad gör det mig. Om tre dagar är jag död. Det har läkarna sagt mig. Så fort ni äro i säkerhet skall jag avslöja allt för honom. Han kommer att rasa. Det gör ingenting. Jag hatar honom. Och jag . . . Jag älskar dig, Georg. Därför måste du lyda mig . . .

Bernin sjönk åter på knä och kysste Helenas händer. Tårar strömmade utför hans kinder.

— Helena, älskade, viskade han, om du skall dö, vill jag icke leva. Jag vill återvända till fängelset och avvakta mitt öde . . .

Hon smekte hans hår och sade:

— Nej, det är försent. Du måste följa min plan. Den har kostat mig så mycket arbete, så mycken list. Och du måste unna mig den triumfen att jag rycker dig ur *hans* klor. Han skulle ha benådadt dig genast om han icke misstänkt att . . . nåja han har hört mig viska ditt namn under feberanfallen. Svartsjukans demon rasar inom honom . . .

Bernin kastade en skrämde blick mot dörren.

— Tänk om han lyssnat, viskade han.

— Nej, sjuksköterskan sitter utanför dörren. Hon hade min order att komma in ifall han uppenbarat sig därute. Nå, Georg,

(Forts. å sid. 22)

THOMAS:

NATT

En molnfri, solvarm dag är tillända. Det har varit en arbetsam dag för karlarna på fälten och för dragarna. Nu kommer aftonen med svalka och återhämtning. Karlarna sitta fåordiga och trötta vid kvällsvarden och i stallet stå hästarna halvsovande över krubborna.

Gamle Andersson och jag sitta på farstubron och meditera. Allting har blivit så tyst och stilla. Slättermaskinen har slutat rassla och nere i strandstenarna, där för några timmar sedan fräsande, gröna brott stormade an, kluckar det nu smeksamt. Då och då kommer en bris inifrån land. När den susar genom skogen, låter det som om de smäckra ungbjörkarna bådo sin aftonbön. Brisen dör ut, innan den kommer ned till fjärden och den orkar inte ens dra upp den allra minsta lilla vattring i vassviken. Där inne i vassen smågräla änderna om nattplatserna. En fisk slår och från skogen kommer det spröda ljudet av en skälla.

Åt öster ligger det stora havet. Över det kommer skymningen smygande. Långt där ute, där himmel och hav mötas, ligger redan nattmörkret.

* * *

Den gamle vid min sida är en vis man. Hans kropp och hans sinne ha blivit märkta av livslångt arbete på åker och äng, i skogen och på sjön. Han har tagit många hårda duster och ofta fått riskera liv och lem för brödfödans skull. Detta har gjort honom ödmjuk och lärt honom hysa respekt för livet. Han har kommit skapelsen så nära, att han anar Någon bakom verket.

Han talar om skymningen. Den liknar han vid en öm mor, som stoppar täcket om sina trötta barn och kysser dem godnatt. Skymningen kommer långt därutifrån, går in över land, där ängens blommor sluta sina kalkar, och sänker sig ner över de små stugorna, där människorna hämta nya krafter i en stärkande sömn.

Så nynnar han en gammal vacker sång, som jag inte hört sedan min barndom.

"Vad gör det att skymningen breder
sitt flor, hon är tankarnas vän.
Vad gör det att solen går neder,
den kommer i morgon igen.

* * *

Nu synas några bleka stjärnor i öster och Björnskärs fyr sveper sin ljuskägla över vattnet. Nattmörkret har nått vår strand och det är dags att gå till vila. Vi resa på oss för att gå in i stugan, då det plötsligt flammor till därute till sjöss. Så tändas

strålkastare, som sända starka ljusfloder över det svarta vattnet och mot himlen. Ett muller som av avlägsen åska når oss. Man skjuter där ute.

Den gamle står orörlig och ser ut över havet.

Vad är det? Är ofriden på väg mot vår kust?

Silhouetten av en vedettbåt visar sig i gattet. Nu gör båten en snäv gir och styr in till vår brygga.

Vi skynda oss dit ner. Åh, det är ju idel bekanta ombord. Det är Ängskärs- och Vibypojkarna, och de lugna oss. Det är bara nattövning, så vi kunna sova lugnt. Efter några minuter lämnar båten bryggan. Den går med släckta lanternor och nu försvinner den långt där ute i mörkret.

* * *

Jag hade svårt för att somna den kvällen. Genom kammarfönstret kunde jag se hur de bleka stjärnorna vandrade sina utstakade vägar på firmamentet. I denna natt var jag säkerligen inte ensam om att ha blicken riktad mot himlen. Långt där ute, där vårt hav svallar mot en annan kust, gå samma stjärnor över himlen som här hemma. Och liksom jag ha många sina ögon fästade vid dem. Men det är kanske inte för att följa stjärnornas gång — nej, det är i fruktan. Ovanför deras huvuden susa i denna stund krigsmaskiner, som spy eld och bly över sovande städer och byar. Tusentals människor bäva i denna natt för sina liv.

Så är natten inte endast en fridens, vilans och återhämtningens natt, nej, den är också hatets, förbannelsens och dödsskriens natt.

* * *

Nu smyger sig nattmörkret in över bygden. Den lägger sig sammetsmjukt över skogar och fält och tassar tyst kring stugornas knutar.

"En ängel på glänsande vingar,
den svävar från himmelen ner.
Den frid åt de levande bringar
och svalka åt jorden den ger".

Vilans natt har nått fredlig bygd.

Folkvisan (Forts fr. sid. 16)

ha övertygat sig om vem som sjöng folkvisor på denna fjällgård skulle han grubbla över det hela vintern.

Vädret var inte lika vackert som förra gången. Himlen var överdragen av tunga moln som varnade om snö. Månen och stjärnorna hade ingen utsikt att bryta sig fram genom molntäcket. Luften var rå och kall.

Långa sträckor fick han famla sig fram på måfå. Lyckligtvis mindes han ungefär hur han skulle gå. Efter flera små missöden kom han fram till gården. Han stannade utanför boningshuset, lyssnade och avvaktande. Men ingen sjöng där inne. Allt var tyst. Om inte ljuset lyst genom den fördragna gardinen skulle han tro att alla lagt sig. Nu var det emellertid för sent att bulta på. Han smög tyst fram till fönstret för att se in. Men gardinen skyddade rutorna så väl att han måste ge upp försöket. Han erinrade sig att det fanns ytterligare ett köksfönster och han gick runt baksidan av huset för att nå fram till det. Han var endast halvvägs då han åter hörde någon sjunga. Det var samma folkvisa och samma röst. Nyfikenheten var nu så stark att han fortsatte fram till fönstret. Denna gång hade han bättre tur. Gardinen var endast bristfälligt nerdragen och han fick en överblick av köket. Nu upptäckte han också vem det var som sjöng. Det var den förkrympta varelsen. Hon satt, som förr, på sin lilla pall och här och var satt de andra, andäktigt och lyssnade. De satt så stilla att assistenten åter fick en känsla av att det var en förstenad grupp han hade framför sig. Endast sängerskans läppar rörde sig. Och folkvisans strofer trängde åter ut till honom:

De orden stolts Inga till hjärtat mände gå,
hon kastade gullsax och följde lindormen så.

Och när som de kommo i rosande lund,
där mötte hon sina bröder i samma stund.

Där satt hennes tre bröder, ljusa och blåögda. Där satt hennes systrar. Men var det verkligen hennes riktiga syskon? Var hon inte en bortbyting, en trollunge, som smugglats in någon obebakad natt? Hur kunde hon annars sjunga så bra och var hade hon lärt sig folkvisan?

Långt efteråt, sedan han rest hem, hade assistenten en vision av att han hittat fram till folkvisans källa. Den första kvällen, då han stod utanför det gråa boningshuset, var outplånligt inristad i hans själ. Och han fick för sig att denna lilla förkrympta varelse i sin mörka dräkt var inkarnationen av hans land, så som det var en gång. Så grått, så fattigt, så oansenligt hade det varit. Men ur detta gråa och isolerade, ur ensamhetens hunger och längtan, hade folkvisan sprungit fram. Även om han inte kunde bevisa det var han förvissad att det var så. Det skulle dröja länge, mycket länge, innan han åter kom så nära det primitiva, det ursprungliga.

Berömda lungsjuka (Forts. fr. sid. 11)

Stille, du elskede Kvinde!
Tyst maa vi træde, vi to.
Der sover en Sang her inde
I skovens natlige Ro.

Stille er Vover och Vinde
Tavs er hver Sangfuglemund,
Tiende kilderne rinde
Blankt over mossede Bund.

Jacobsen upphörde aldrig att vara naturvetenskapsman trots att han övergivit forskningen för sitt mångsidiga litterära arbete. Han uppfattade naturen med en forskares ögon, samtidigt som hans gestaltning av gestalter och miljöer var en lyrikers. Målare var han väl även på sitt sätt, ty hans koloristiska förmåga liksom hans klara detaljbeskrivningar är av den art, att man bakom orden anar bilden som skulle den vara etsad eller målad i enkla klara linjer och färger.

Nej, han upphörde inte att vara vetenskapsman, och romanen om Marie Grubbe är därför naturvetenskapligt psykologisk i sitt historiska motiv. Om man så vill, en moderniserad historisk roman.

En egendomlighet hos författaren är att han i sina verk låter uppörelsen mellan dröm och verklighet intaga en dominerande roll. Människorna är besegrade av ödet, anser Jacobsen, och det är väl därför som en så vemodig underton alltid klingar bakom händelsernas flod och diktens stigande och fallande vågor. Han är både varsam och sträng i sin skildring av de olika gestalternas liv. Man har en känsla av att han är omutligt rättvis, att han ser nyktert och samtidigt ömt på de gestalter han skapar.

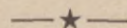
Debuten skedde som tidigare är nämnt med novellen "Mogens", vilken har något av H. C. Andersens stil över sig. Det var året innan han reste till Italien, året innan sjukdomen tvingade honom att överge naturvetenskapen. Efter den varning som blodstörtningen utgjorde, vistades han sedan långa tider på sanatorier i utlandet, och att han likväl kunde hinna med en så rik litterär produktion, han dog redan år 1885, bevisar om något att det är människans vilja som är bestämmande då något verkligt stort skall bli uträttat här i världen.

För att ägna hans verk ännu en liten granskning, så skildrar han i "Niels Lyhne" dödsmärkt ungdom. Ateisten i denna roman gör ett komplett nederlag inför verkligheten. Marie Grubbe däremot sjunker visserligen nedåt i samhället men samtidigt når hon själslig mognad och förädling. Denna roman är alltså betydligt hoppfullare till sitt budskap. Vad beträffande Jacobsens dikter, så står de på höjden av vad dansk lyrik har att bjuda oss, och dessa dikter är fortfarande bland Danmarks populäraste poesi.

Jacobsen var en stilist och språkmänniska som få. Därför har han också under årens lopp, kanske mer efter sin död än tidigare, fått vänner och beundrare långt utanför sitt hemlands gränser. Kort sagt, av naturvetaren och forskaren Jacobsen blev, till stor del, kanske just genom sjukdomen som hindrade honom att fortsätta den vetenskapliga banan, en diktare av internationellt mått och en poet som sent skall glömmas.

Saa har jeg da Sejer vundet
I Kamp uten Sværd och Blod...

Emil Hagström.

Ny tuberkulossjukstuga i Kalmar län. Kalmar läns norra landsting har beslutat att inrätta en ny tuberkulossjukstuga i Gamleby. Kostnaderna för tuberkulossjukstugan beräknas till omkr. 297,000 kr.

VITA

Läkerol

(Bröst-Bonbons)

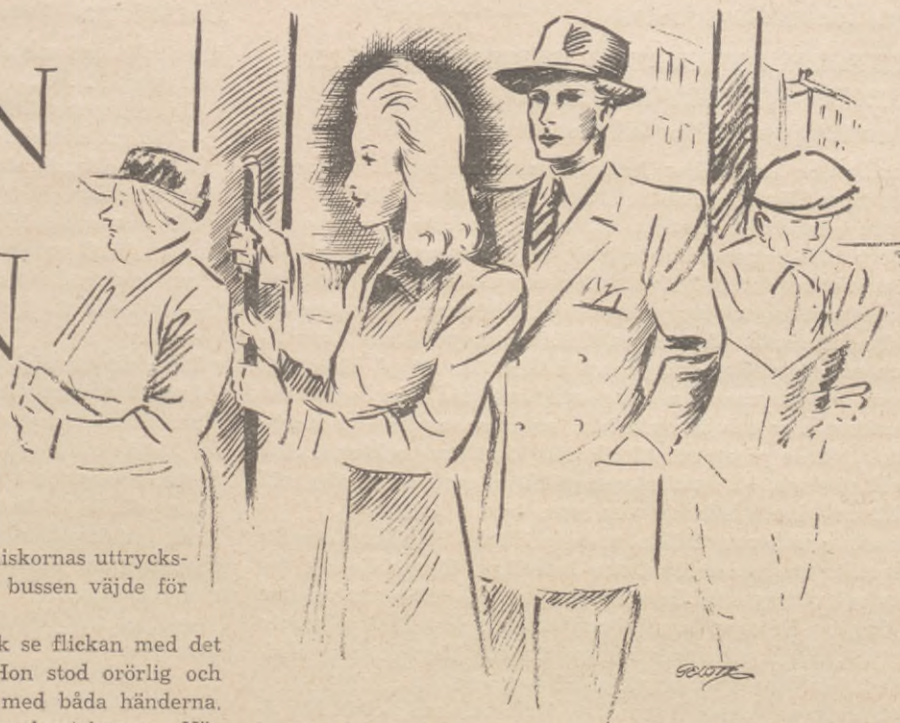

innehålla samma välgörande eteriska oljor som de världsberömda mörka Läkerol-Tabletterna.

Vita askar à 35 öre oms. o. varusk. inb.

Ivar Ahlstedt:

FLICKAN och VISAN

Han steg på femtiettans buss i hörnet av Kungsgatan och Drottninggatan, medan signallamporna skiftades från rött till grönt.

— Ursäkta, sa han och lyfte på hatten.

— Var så god, mumlade någon, och människornas uttryckslösa ansikten svängde åt samma håll, när bussen väjde för en cyklist.

Där vill jag stå, tänkte han, när han fick se flickan med det ljusa håret, där i hörnet bakom henne. Hon stod orörlig och tittade ut genom rutan och höll sig fast med båda händerna. Håret var nästan helt vitt med ett par ljusgula strimmor. När han böjde sig fram mot henne, kände han, att det doftade svagt som av nytvättad linneväv.

Han installerade sig i sitt hörn och gjorde det bekvämt för sig. Han höll armen så att om hon föll bakåt vid en hastig knyck skulle hon hamna hos honom med sin kind mot hans. Han räknade noga ut den troliga fallvinkeln.

Men hon faller inte, tänkte han, sånt sker inte. Och han fortsatte tankeleken. Den eggade honom.

Bussen stannade häftigt vid en hållplats. Han lät sig falla framåt. Och då kände han den där doften igen. Men det går inte att göra sig bekant med en flicka på en buss, tänkte han, inte med en flicka som doftar på det viset.

Ett barn skrek någonstans framme i bussen. Hon stod fortfarande orörlig och tittade ut. Jag vill ha dig, tänkte han, och ett slag kände han det så kraftigt inom sig, att han grät, snyftade och grät, och han tyckte det var konstigt, att ingen märkte, hur han grät invärtes. Och jag skall vara så snäll mot dig, tänkte han. Men så grät han plötsligt inte längre. Han började åter grubbla över hur han skulle bli bekant med henne.

Han hade hört talas om sådana, som blivit bekanta på bussar. Eller var det spårvagnar? Nej, i ett fall hade det varit en buss. Och dom hade blivit gifta så småningom. Eller kanske han bara hade läst det någonstans. Det hade i alla fall gått så lätt och ledigt.

Han rörde en aning på armen och kände det lena kapptyget mot sin hand. Lilla kattunge, tänkte han ömt och kände hur hon skulle krypa ihop i hans famn. Han strök sakta och omärkligt lätt över kapptyget. Lilla kattunge!

Snart går hon av, tänkte han, när bussen i vild fart svängde in på Gustav Adolfs torg. Snart går hon av och är borta.

Han började gnola lågt för sig själv. Då märkte han, att hon vred sitt ansikte några millimeter mot honom. Han gnolade en aning starkare, bara så mycket att hon kunde uppfatta melodin, och hennes öra sög till sig ljudet.

Det går en film på Rio och den heter Leva farligt, tänkte han. Och jag har fem kronor i fickan. Han tog upp sedeln, tittade på den och stoppade den i bakfickan, som hade ett lock, så att man kunde knäppa igen den.

Han slutade gnola och gick igenom en massa melodier för att hitta någon, som hon kanske skulle tycka om. Och till slut fann han en. Den sjöng han lågt för henne. Och han visste, att hon visste, att det bara var för henne, som han sjöng.

Vem kan segla förutan vind,
vem kan ro utan åror,
vem kan skiljas från vännen sin
förutan att fälla tårar?

Jo, jag kan segla förutan vind,
jag kan ro utan åror
men ej skiljas från vännen min
förutan att fälla tårar.

Under det att han sjöng, vände hon sig mot honom, och när han slutat, log hon mot honom.

— Jag kan inte skiljas från vännen min utan att fälla tårar, sa han.

— Det är en vacker egenskap, sa hon, det är sällsynt med trofasta människor nu för tiden.

Och då tänkte han, att så måste man tala, när man doftar på det viset — som av nytvättad linneväv.

— Vem har gjort den? sa hon.

— Det är en finsk sak, sa han, en finsk folkvisa.

— Den var vacker, sa hon.

— Ja, sa han.

Bussen arbetade sig mödosamt upp för slussbacken. Hon strök ut några veck på kappan. Nu går hon snart av, tänkte han, och är borta, nu går hon av och jag får inte kalla henne lilla kattunge och vara snäll mot henne.

Han kände det lena kapptyget mot sin hand och böjde sig fram mot henne.

— Vill ni gå med på bio, sa han, på Rio, där ger dom Leva farligt, och han har huvudrollen, han som har så trötta ögon.

— Ja, sa hon, det vill jag.

Och så steg dom av vid nästa hållplats och gick på bio. Och på hemvägen sjöng han visan fem gånger för henne.

Han kysste henne i porten, men sedan träffades dom aldrig mera, och han fick aldrig kalla henne lilla kattunge och vara snäll mot henne, ty nu hade hon lärt sig visan.

Från förbundsarbetet (Forts. fr. sid. 9)

CENTRALFÖRENINGEN I NORRBOTTEN TAR INITIATIV I EFTERVÅRDSFRÅGAN.

Framställningar till landstinget.

Norrbottens Lungsjukas Centralförening har begärt att landstinget tager i övervägande åtgärder enligt följande förslag:

1) att i Sandträsk anställa en kurator, som får i uppdrag att under vårdtiden personligt taga sig an patienterna, leda studiearbetet vid sanatoriet, hjälpa patienterna att inrikta sig för nya, förnuftiga yrken och verka som social rådgivare. Dessutom stå i förbindelse med dispensärer, fattigvårdsmyndigheter, arbetsgivare och arbetsförmedlingar ute i länet för att på bästa sätt placera konvalescenterna efter utskrivningen från sanatoriet. De erfarenheter och de statistiska uppgifter, en kurator kunde insamla, skulle på ett enastående sätt klarlägga problemet. Här föreslå vi dock, att befattningen tillsättes med en manlig, väl kvalificerad kraft, helst ur våra egna led.

2) att egendomen Hällan utanför Piteå, Filipborg utanför Kalix eller annan egendom, som landstinget finner lämplig, inköpes och utbygges till konvalescenthem, och att patienter, som äro lämpliga för arbetsterapi, överflyttas dit på 3 till 6 månaders eftervård, då de utskrivs från sanatoriet. Klientelet vid vårdhemmet bör lämpligtvis uppdelas i 3 grupper.

Dels en grupp, som på grund av ålder och andra skäl bör få en snabbutbildning i något enklare yrke, t. ex. skomakeri, enklare verkstadsarbete, såsom cykelreparationer eller dylikt, så att de hjälpligt kunna försörja sig.

Dels en grupp, bestående av mestadels yngre, som få arbeta i metallslöjd, träslöjd, målning och trädgårdsskötsel, och de av dessa, som visa fallenhet för något av dessa yrken, skulle då efter konvalescenttiden beredas fullständig yrkesutbildning vid någon yrkesskola.

Dels en kvinnlig grupp, som arbetar i hushållet och får undervisning i hushålls-, sömnads- och sjukvårdsarbete;

3) att Norrbottens läns landsting liksom flertalet landsting i landet övertager kostnaderna för kvävgasbehandling både för läkararvodet och resorna till och från gasplatsen. Kvävgasbehandlingens betalas nu i de flesta fall med fattigvårdsmedel, varför en centralisering av dessa utgifter skulle betyda en besparing för länet i stort. Resorna till centraldispensärerna drabba de avlägsnaste kommunerna orättvist hårt, varför en utjämning är nödvändig.

STYRELSEN FÖR DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUNDS LOKALAVDELNING "SIRIUS" I PITEÅ.

har hållit sammanträde. Föreningens ordf. lämnade därvid rapport från De Lungsjukas Riksförb. årsmöte i Stockholm. Avdelningens verkst. utskott rapporterade att avdelningen i anslag från Piteå stad, Hortlax och Piteå socknar erhållit tillsammans 1,000:— kr. Därav hade till medellösa medlemmar i studieanslag samt övriga trängande bidrag utdelats över 400 kr. Då det visat sig svårt att för V. U. bedöma såväl behovet, som förutsättningarna för erhållande av anslag, beslutade styrelsen, att då konvalescent anhåller om anslag, skall ansökan underställas närmast boende styrelseledamot för yttrande, innan anslaget utanordnas.

För att aktivisera försäljningen av förbundets tidningsorgan Status beslutades omorganisera försäljningen. Försäljningen har förut varit organiserad så att försäljningen skett på flera händer. Från och med nu har som försäljare av Status anställts hr Klas Sandberg, Munksund, som ombesörjer försäljningen inom föreningens hela verksamhetsområde.

Diktatorn. (Forts. fr. sid. 18.)

inte tveka. Nu måste du gå . . . mot friheten. Kyss mig . . . en sista gång . . .

Deras läppar möttes i en lång kyss.

— Gå, gå, manade hon.

Med vacklande steg gick han ut ur rummet. Utanför satt sjuksköterskan. Hon pekade nedåt hallen.

Där nere satt soldaten som bevakat honom i bilen. De utväxlade en blick av hemligt samförstånd, gingo ut och satte sig i bilen, som med rasande fart körde mot staden.

— Ni är beredd, kamrat? viskade soldaten.

— Ja.

Bilen slingrade sig fram genom staden. Bernin såg att de körde mot stationen. På en bakgata i närheten av denna stannade man. Soldaten och chauffören drogo fram ett paket under sätet. Det innehöll två civila kostymer och tre överrockar. De två bytte kläder inne i bilen. Bernin fick den tredje överrocken.

Just då de tre beredde sig att stiga ur kom en stor bil med stark fart in på bakgatan och stannade bredvid dem. Ur bilen hoppade fem soldater med dragna revolverar som de riktade mot flyktingarna.

— Upp med händerna, skrek anföraren — och kvickt in i bilen här!

— Förrädda, kamrat, viskade f. d. soldaten till Bernin — ingenting att göra.

Bernin såg frihetens glänsande horisont sjunka i fjärran. Att kämpa mot ödet och övermakten var lönlöst.

Med stark fart förde den stora bilen sin besättning tillbaka till staden . . . till fängelset, vars portar slöto sig bakom de tre. Klockan halv 3 låg Bernin åter i sin cell.

— — —

Nästa morgon räckte fångvaktaren Bernin ett brev. Han bröt det och läste:

"Ber om ursäkt att jag hindrade ditt flyktförsök, som jag fick reda på genom en liten trogen mekanisk tjänsteande som jag låtit inmontera i min hustrus sängkammare. Jag klandrar dig icke för att du grep din chans, men av hänsyn till min prestige och till statens intressen var jag nödsakad att stoppa ditt flyktförsök. I gengäld har jag den äran meddela dig att du är benädd i så måtto att du om en veckas tid kommer att förflyttas från fängelset till det stora kanalarbetet i norr. Där finns stora möjligheter för dig att rymma till det land, där friheten hägrar — enligt din mening. Och därmed anser jag vårt lilla mellanhavande uppgjort. Jag ber dig bara — förstör detta melledande. M".

Fången Bernin läste detta brev. Därefter gjorde han en liten boll av det, stoppade det i munnen och svalde det. Så lade han sig på cellens hårda brits — och drömde om friheten . . . och om en älskad kvinna som kämpade med Döden.

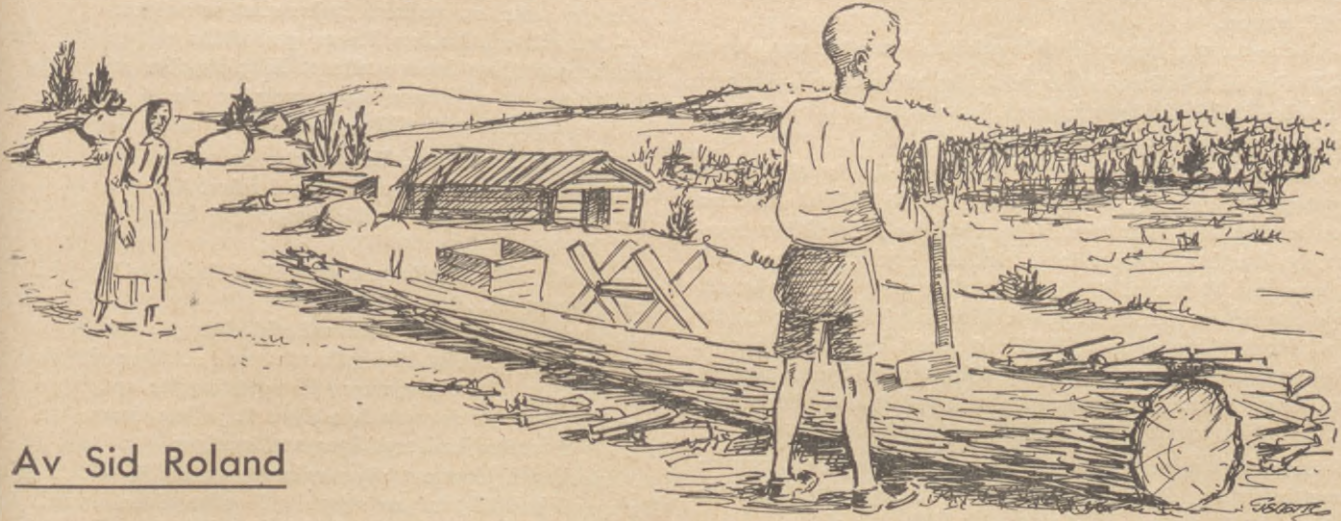
Bernh. Bengtson.

För att möjliggöra bättre kontakt med från vårdanstalt utskrivna patienter beslutades att tillskriva patientföreningens styrelse i Sandträsk, med begäran om att erhålla meddelande om patienternas utskrivning från sanatoriet.

För att stärka kontakten mellan föreningen och medlemmarna beslutades att anordna en kamratträff i Piteå under instundande höst.

Sammanträdet avslutades med ett anförande av ordföranden vari han manade styrelseledamöterna att söka hjälpa sina kamrater med råd och dåd samt göra allt som göras kan för att snar hjälp blir lämnad där behov föreligger och föreningen kan träda hjälpande och stödjande till.

NÅGON KOMMER ÖVER MYREN...

Av Sid Roland

Längst ut på en smal udde, som sticker rakt in i Älgmyran, ligger en liten grå stuga. Stockarna äro halvmurkna och skifta i en silvergrå ton i morgonsolen. De ha aldrig varit målade, och väder och vind har gett dem denna silverfärg. Stugans skorsten är fallfärdig, och fönsterhålen äro överspikade med bräder. Det är endast ett litet fönster ut mot myren som icke är övertäckt. I detta fönster är en ruta utslagen, och hålet igenstoppat med papper och mossor.

Omkring stugan finnas inga träd. Bara några förkrympta och fula enbuskar. Stora och små stenblock ligga huller om buller kring gården. Orubbade ligga de, precis så, som de en gång i skapelsen blivit lagda.

Det verkar trist och ensamt, det hela. Armod, vemod och dyster isolering lyser överallt fram.

I backen strax nedanför stugan ligger en ännu mindre och ännu lägre byggnad. Det är fähuset. Bredvid detta ligger vedbacken. Här är stora högar av ris och ved hopdragna.

En kullvräkt stor tall tjänar som huggkubbe. Framför denna står en pojke. Han är liten till växten och ser ut att vara på sin höjd tio år. Han står lutad mot yxskaftet, och ett par djupblå ögon äro riktade ut över myren. Han är så försjunken i tankar, pojken, att han inte märker, att modern med tassande steg kommer stigen uppifrån stugan.

Hon är en liten rynkig och knotig gumma. Hon tassar tyst fram till vedhögen och formar förklädet till bärare. Medan hon försiktigt plockar förklädet fullt med vedpinnar, tittar hon forskande på pojken.

Men han tycks inte märka hennes närvaro. Han står fortfarande och tittar ut över myren, och ögonen se lika drömmande ut. En halvkvävd suck arbetar sig väg ur pojkens bröst. Han märker plötsligt att gumman står och ser på honom, och han återvänder till verkligheten. För att överskylla sitt beteende spottar han manhaftigt rakt över vedhögen, tar nytt tag kring yxskaftet och lutar sig återigen över huggkubben.

Gumman går stigen tillbaka med sin vedbörd. Hon går sakta

och masande. Vid fähuset stannar hon plötsligt och skyggar med handen över ögonen.

Han är nerifrån byn. Karl-Johan känner igen honom.

— Karl-Johan! ropar hon. Hennes röst låter sträv men förskräckt.

— De' kommer folk hitåt! Di kommer efter stigen nerifrån byn.

Pojken rätar hastigt upp sig, kastar yxan och rusar upp ur sänkan. Med handen över ögonen betraktar han de ankommande. Hans ögon äro ovanligt livliga.

Det är andra gången i hans liv, som folk kommer hit ut på Älgmyran! Men så är det ju också nästan två mil från byn. Förra gången folk hade kommit hit ut var när far var död. Men det är så länge sen, att Karl-Johan hade bara ett dunkelt minne av det.

Men nu, nu är det folk på väg hit! Han ser dem ju tydligt mot skogen. Det är en hel massa folk till och med! Vad kunna de väl vilja för någonting?

Gummans ögon flamma.

— Pojk, väser hon. Vi går in i stugan.

Hennes händer darra.

— Nää, svarar pojken utan att släppa människorna därute på myren med blicken. — Jag vill inte att folk ska säga, att vi är rädda för dom. Dom säger så nere i byn, mor. Jag vill höra vad dom vill för någonting!

— Du är tokig pojk! Folk vill oss bara ont. Något gott kommer aldrig från människorna.

— Nej, jag stannar, hör du väl. Jag vill höra dom tala!

Pojken är blek. Nävarna knyta sig hårt kring yxskaftet.

— Pojk! Tänk dej för! väser gumman och fattar tag i pojkens arm.

— Släpp mej! svarar Karl-Johan bestämt. Nu ska jag höra vad dom vill. Å inte ska dom behöva säga att jag är rädd för dom. Inte! Jag vill höra folk tala. Du säger ju knappast någon-

ting på hela dagarna och till byn har jag bara varit de gånger du varit sjuk. Och det är inte ofta!

Gumman säger ingenting. Men hon stannar kvar och betraktar med hatfulla ögon de ankommande människorna.

Det är sju stycken karlar, som i gåsmarsch komma efter den smala myrspången. En fet karl kommer, flåsande och svettig, först över spången. Sist går en liten pojke i Karl-Johans ålder.

Nu äro karlarna framme, och de komma klivande uppför stigen till stugan.

— Goddagen mor! ropar den fete och torkar svetten ur pannan.

— Fasligt så hett i dag på myren! Men ni bodde då jäkligast till i hela det här fattiglänat, mor! säger mannen, då han kommer närmare, och ser ut över myren.

— Ni förstår kanske va vi är för slags folk! fortsätter han. Skogstaxerare, ska man tro! Så nu ska det bli livligt i skogarna häromkring ett tag framöver. Bolaget vill ha reda på hur mycket skog dom har, och nu är vi här hela laget! Sju man stark ska mor tro! Vi har vårt tält och grejor nere vid Storberget, där vi ska slå oss ner under tiden. Men nu gick vi över hit för att låna pojken av mor. Vi hörde nere i byn att ni har en pojke, som skulle duga till pinngrabb. Nere i byn fanns det bara en pojke, som kunde komma ifrån. Det är den vi har med oss. Så pojken eran får ju jämnårigt sällskap också!

Mannen gör en paus och torkar pannan igen. Men gumman svarar ingenting. Hon betraktar bara karlarna med vresiga blickar.

— Det är väl den där grabben, som står där och håller yxan så vårdslöst, kan jag tro? fortsätter skogskarlen. Är ni med på mitt förslag, mor? Om en vecka får ni igen pojken, igen. Vi ha beräknat att de här skiftena är klara då. Och tio riksdaler får han för besväret. Det är väl en hel del pengar för en sån gynbare, skulle jag tro! För på den här stenhögen är det väl inte så gott om tiorna!

Den fete sätter tummarna i armhålorna och skiner över hela ansiktet, av svett och belåtenhet med sig själv.

Gumman säger fortfarande ingenting. Karl-Johan däremot har med lysande ögon hört på främlingen.

— Aldrig! väser gumman till slut. Jag släpper in't ifrån mej pojken till främmande folk!

— Jag är stor nog att sköta mej själv . . . invänder Karl-Johan. Hans röst darrar av förtrytelse.

— Du kommer in't iväg med de där skogsstrykarpaket! Hör du de, pojkl!

Gummans ögon flamma.

Skogskarlarna försöka med vänliga ord övertala henne. Ty det betyder stort besvär för dem att få en pojke från något annat håll. Det är långt mellan gårdarna i dessa trakter.

Den fete höjer tian till femton kronor. Till tjugo. Men gumman bara ruskar på huvudet.

Karl-Johans förut så bleka ansikte har fått färg.

— Låt mej gå mor! Jag vill göra någonting — och tjäna pengar vill jag också. Låt mig följa med! Jag är ju tillbaka om en vecka, säger dom.

— Nej, nej! Jag släpper inte ifrån mej pojken. Han är det enda jag har, och jag släpper inte ifrån mej pojken! Hör ni det? Nej, säger jag! Ni vet inte vad jag svultit och lidit för att hålla honom vid liv under vintrarna. Far hans dog för sex år sen. Och nu när pojken blivit så pass så att han kan ta i och hjälpa till, då tänker ni lura ut honom i världen! Så att han ska glömma mor sin! Jag är utsläpad och orkeslös och vill ha pojken hos mig. När jag dör, då först blir det tid att han måste ge sig ut bland de onda människorna.

Gumman tystnar. Så mycket har hon aldrig förr sagt på en gång.

— Men mor ska inte vara oresonlig . . . säger skogskarlen. Han börjar bli otålig. Detta hade han verkligen inte väntat sig.

Karl-Johan är alldeles förvirrad av allt prat och han vet varken ut eller in. Vad ska han göra? Mor eller . . . ?

Modern ser inte upp. Hon biter ihop de smala läpparna till ett rakt streck och tiger.

Skogsmannen ser pojkens tveksamhet och säger:

— Stå inte och fundera längre, grabb! Om en vecka är du ju tillbaks och tjugo kronor rikare. En pinnpojke måste jag ha! Och du ser ut att kunna hoppa omkring ute på myrarna. Bry dej inte om käringen! tillägger mannen en aning lägre.

Tioåringen rusar upp. Han rodnar av vrede. Yxan som han fortfarande håller i näven blixtrar i solen.

— Mor är ingen käring för dej, ropar han. Gråten stockar sig i halsen.

— Å inte vill jag följa med dej heller! Å inte vill jag ha dina tjugo kronor, å . . .

Pojken tystnar. Tårar trilla utför kinderna.

— Ni är inte riktigt klok nå'n utav er . . . säger skogskarlen. Kom gubbar, den där gynnarn är ingenting för oss!

— Dumbom, är det sista han säger åt pojken, innan han i tåten för de andra karlarna tågar nerför stigen.

Karlarna gå långsamt efter spången, ty det är hett i solen. De uppslukas till slut av skogen på andra sidan myren. Den siste utav dem, pojken nerifrån byn, vänder sig om vid skogsbrynet, och gör en handrörelse mot stugan. Sedan försvinner även han.

Karl-Johan står orörlig kvar på vedbacken. Hans ögon äro fästade på den punkt i skogsbrynet, där karlarna försvunno. En liten tår trillar utför kinden men stryks genast bort.

Gumman står också kvar. Hennes rödkantade ögon lysa av glädje och beundran för pojken. Hon sväljer gång på gång.

— Pojk, pojk, säger hon till slut. Rösten låter suddig. — Kom med in får du en kaffeskvätt!

Karl-Johan rätar på sig. Han spottar i händerna och fattar nytt tag i yxan.

— Ska' hugga upp de här pinnarna först!

Yxeggen glimmar, där den taktfast faller mot trädstammen. Gumman tassar stigen tillbaka till stugan med sin vedfamn.

Nere vid myrkanten surra flugorna solyra, och en lärka drillar ohejdat uppe i skyn.

Tuberkulosdödligheten åter på retur. Enligt statistiska centralbyråns statistik utgjorde antalet dödsfall i tuberkulos i hela riket under fjolåret tillsammans 4,345, eller 0,68 pr 1,000 invånare, vilket är det lägsta antal som någonsin noterats för denna dödsorsak. Av dödsfallen inträffade 2,762 på landsbygd och 1,583 i städer. Under år 1940 var dödsiffran 4,516, eller 0,71 pr 1,000 invånare, medan antalet under 1941 steg till 4,731 och 0,74 pr 1,000 invånare. Denna stegring synes ha varit en ren tillfällighet med hänsyn till fjolårets botten-siffror.

Av statistiken framgår vidare att dödligheten i tuberkulos 1942 var störst i Norrbottens län med 293 dödsfall, eller 1,32 pr 1,000 invånare, och lägst i Södermanlands län, 83, eller 0,43 pr 1,000 invånare. Antalet dödsfall i Stockholms stad i fjol var 443, eller 0,73 pr 1,000 invånare.

PANSARET BESEGRAS

Krigets åskor mullra över haven... Den åttioåriga striden mellan havets skräckvidunder, de flytande stålfästningarna, har på nytt blossat upp... Det är en kamp på liv och död, giganterna äro ej längre osårbara... Pansarets trollmakt är bruten, jättarna kan besegra varandra — men nya och ännu starkare makter besegra dem...

Djupt nere i havet stryker krigets omätliga haj — ubåten — och uppe bland molnen svävar en stridslysten örn, spanande efter rov...

Ståljätten är ej längre havets herre, han är fortfarande stark, men hans kamp har blivit Goliats. Striden fortsätter och han tillfogas allt blodigare sår av förrädiskt smygande torpeder och han är nästan maktlös mot stridsörnens envetna anfall... Pansaret håller på att besegras...

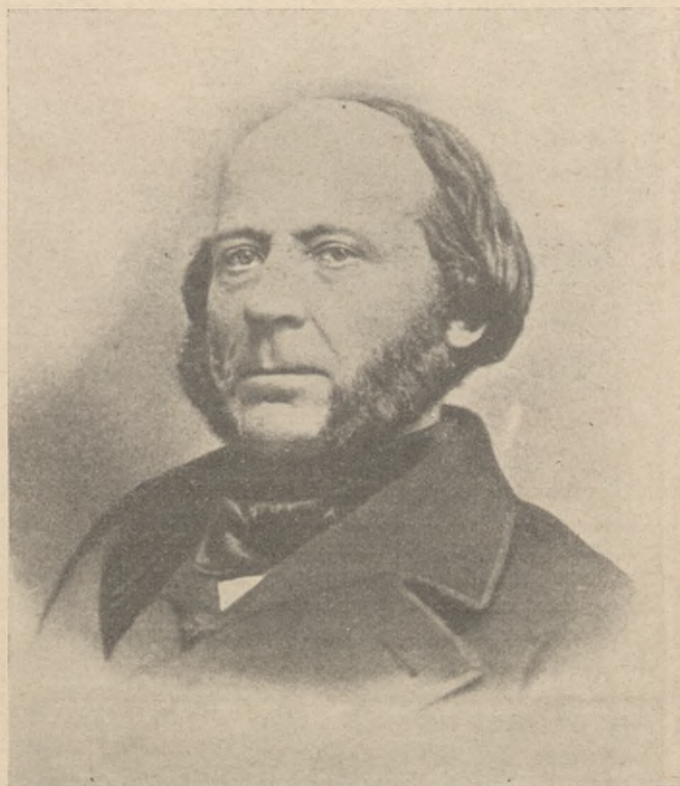
Striden mellan pansaret och kanonerna började för ganska precis åttio år sedan. Upptakten gavs i duellen mellan Monitor och Merrimac utanför Norfolk under amerikanska inbördeskriget. Detta historiska sjöslag var efter moderna begrepp ingenting annat än en obetydlig träffning mellan ett par obetydliga fartyg. Varken Monitor eller Merrimac skulle ha tålt en enda fullträff från en nutida kryssares förkanoner — ännu snabbare skulle de ha försatts ut stridbart skick med en välriktad torped eller bomb. Hos detta nya världskrigs stridsfartyg finns inte mycket kvar som visar släktskapet med dessa två första bepansrade fartyg, knappast något annat än de vridbara kanontornen.

Men så har också åtta årtionden förflutit sedan den första striden stod mellan kanonerna och pansaret. Krigsmaskineriet av i dag visar kanske tydligast utvecklingens fart under dessa år. Världen har gått framåt och människorna ha lärt sig mycket nytt — inte minst då det gäller konsten att döda och förstöra...

Våren 1861 beslutade ledningen för Sydstaternas flotta att ett fartygsbygge skulle påbörjas, som skulle ge oinskränkt herravälde över den amerikanska ostkusten. Det nya fartyget var en djärv skapelse. Skeppets rigg slopades, fartyget skulle drivas enbart med ånga, och skrovet bekläddes helt med järn. Att bygga ett helt igenom nytt fartyg tillät varken tid eller råd. En gammal propellerfregatt på 3,500 ton, *the Merrimack*, som sjunkit utanför Norfolk, togs upp och sommaren 1861 började utrustningen av fartyget, som efter ombyggnaden döptes till *Virginia* men som sedan ändå kommit att gå till historien under namnet *Merrimac*.

Fartygets skrov togs av omedelbart ovanför vattenlinjen och täcktes med ett tjockt timmerdäck. På däckets placerades en överbyggnad med 28 tum tjocka sidor vars innersta sidor bestodo av 12 tums furutimmer som ställdes vertikalt. Utanpå detta lades ett lager av 8 tums furutimmer som korsade det undre och ytterst ställdes vertikalt 4 tums ekplankor. Utanpå allt detta lades sedan i två lager 2-tum tjocka och 8 tum breda järnskenor.

Att denna vägg av 4 tum järn och 24 tum trä skulle stå emot vilka kanonkulor som helst betvivlades ej ett ögonblick. Själva skrovet täcktes med 1-tums järnplåt. En överbyggnad, med formen av ett ryggstält, lades på däckets och denna påbyggnads

John Ericsson.

ytterväggar av stål fingo skjuta så långt ner som möjligt för att skydda vattenlinjen och skrovet.

Detta "osårbara" vidunder, som med länmpiig ballast skulle ligga med relingen just ovanför vattenlinjen, utrustades sedan med en järnram som vägde närmare 1 ton och som fick sticka ut från fören. Bestyckningen bestod av 6 st. 9-tums slätborrade kanoner och 2 kanoner på 6,4 tum. Kanonerna fingo på det gamla vanliga sättet riktas ut genom skottgluggar i fartygsidan. Dessutom monterades på svängbara podier 2 st. pjäser på vardera 7 tum och som placerades i vardera ändan av den uppbyggda kassematten.

Merrimac skulle komma att ge Nordstaternas flotta det verkliga dräpdraget, det var både konstruktör och beställare övertygad om. Ryktet om det märkliga krigsfartyget kom också ganska snabbt till Nordstaternas generaler. Först i oktober kunde emellertid dessa besluta sig för att ett fartyg måste byggas som kunde ta upp den strid som måste följa på den utmaning som Merrimac redan utgjorde.

Att det var propellerns uppfinnare, svensken John Ericsson, som fick det ansvarsfulla uppdraget att bygga ett krigsfartyg, som skulle kunna rädda Nordstaterna från den hotande faran, vet helt säkert varje svensk och varje amerikan. John Ericsson hade redan idén klar på papperet. Det var en byggnadsplan av så djärvt slag att Nordstatsgeneralerna inte riktigt visste vad de skulle tro. Kontraktet blev emellertid tunderstecknat, *Monitor* blev namnet på det fartyg vars köl sträcktes omedelbart därpå på ett varv i Brooklyn. För att hinna ifatt Sydstaternas fartygsbygge, som man höll sig noggrant underrättade om, måste arbetet ske dag och natt.

John Ericssons mausoleum i Filipstad.

Merrimac skulle när som helst sjösättas. . . Monitor måste, till vilket pris som helst, bli sjöklar på kortast möjliga tid. . . Allt hängde på John Ericssons hemlighetsfulla fartygsbygge.

Arbetet på de båda fartygen utvecklade sig till en kapplöpning på liv och död. På fyra och en halv månad blev Monitor färdig och den 19 februari kunde den levereras till Nordstaternas ledning — ungefär en halv dag efter det Merrimac blivit klar. Den 8 mars 1862 ångade detta, efter dåtida begrepp fruktansvärda fartyg, som nu döpts till Virginia, utför Elisabeth River.

Franklin Buchanan var Merrimac-Virginias kapten och han hade ett dagsprogram framför sig som skulle komma att slå Nordflottans ledning med både häpnad och skräck. Slupen Cumberland, bestyckad med 24 kanoner, sänktes utanför Newjagat av Merrimac och uppdrivet på strandreven varefter det flera gånger sköts i brand och ett ohyggligt blodbad anställdes bland besättningen som snart tvingades att kapitulera.

Meningen var att Merrimacs första härjningståg efter den amerikanska ostkusten skulle bli vida mer omfattande, än vad det blev. Då fartyget efter att under denna första dag ha förstört två av Nordstaternas starkaste krigsskepp gick i natthamn, så var ett drygt dagsprogram uppgjort för nästa dag. Turen skulle i första hand komma till de tre nordstatsfartygen Minnesota, St. Lawrence och Roanoke som lågo för ankar utanför ports News och strax därpå blev 50-kanonersskeppet Congress Monroefortet. I sitt program hade befälhavaren ombord på Merrimac emellertid ingen punkt som talade om ett litet nytt fartyg som hette Monitor, som ryktet vetat att berätta att det var i det närmaste färdigbyggt.

I själva verket hade John Ericssons underliga skapelse redan lämnat New York. Den 6 mars hade Monitor, bogserad av slupen Seth Low lämnat hamnen och efter en farofylld färd kom fartyget fram till Monroefortet samma dag som Merrimac anställde förödelse ombord på Cumberland och Congress. Befälhavare på Monitor var löjtnant J. L. Worden.

Den 9 mars ingick med vackert väder och strålände sol då Merrimac gav sig ut för att fortsätta sitt härjningståg. Det var i första hand Minnesota som var offret. På en sjömil avstånd från fartyget öppnade Merrimac eld och nästan omedelbart träffades Minnesota av ett skott i vattenlinjen. Officerare och besättning ombord på Merrimac var mer än nöjda. Detta var

en god upptakt till jaktens andra dag och man var ganska säker på att Minnesota snart skulle vara expedierad, sedan skulle turen komma till St. Lawrence och Roanoke.

Men någonting hände plötsligt! Bakom den skadskjutna Minnesota dök vid halv nio-tiden på morgonen upp ett underligt litet fartyg — Monitor som manövrerade upp på nära håll mot sin fiende och öppnade eld med en av sina 11 tums kanoner.

Nordstaternas nya, underliga fartyg var inte mer än 124 fot långt och 34 fot brett men över själva fartyget låg som ett lock ett ytterligare skrov av järn som var 172 fot långt och 41 fot brett samt 5 fot högt. Det var ett litet och obetydligt fartyg, jämfört med Merrimac, som var hela 263 fot lång, en efter dåtida förhållanden respektingivande storlek. Dessutom var Monitor förstlingsarbete och hastverk, men den stora nyheten ombord på John Ericssons fartyg, och dess styrka, det skulle snart visa sig, var det vridbara kanortornet. Det stod midskepps på ett stabilt timmerdäck, som täcktes av dubbla lager 1/2-tums järnplåt. Kanortornet — eller "Ostlådan", som humorn döpte det till, var 9 fot högt och 20 fot i diameter. Det vilade på en axel, som med ångkraft kunde vridas runt i alla riktningar. Innanför tornets väggar av 1-tums järnplåt stodo två stycken 11-tums slätborrade kanoner, vars kompakta, runda projektiler vägde närmare 100 kg. pr st. Skorstenen bakom tornet kunde nedmonteras och var nu, när Monitor gick till anfall, nedfäld. Förut stod manöverhytten, gjord av 9 tums sammannitade järnbalkar. Allt maskineri var förlagt under vattenlinjen, som, liksom den halva metern fribord skyddades av ett järnpansar, tre gånger så tjockt som kanortornets.

Av de båda fartygen hade Monitor det starkaste pansarskyddet och de grövsta kanonerna. Kanonernas antal voro visserligen bara två, men de voro i gengäld användbara för skjutning i vilken riktning som helst — något som man snart skulle komma underfund med även ombord på Merrimac denna soliga förmiddag utanför Monroefortet.

Hur denna historiska sjöstrid egentligen i detalj tillgått, har aldrig blivit riktigt utrett, det var huvudsakligen en ren kanonduell mellan de båda fartygen, som knappast rörde sig ur stället på hela tiden.

Klockan tolv var striden emellertid slut trots att ingendera parten funnit någon avgörande seger, men Merrimac drog sig ur striden av tre goda skäl: dess besättning var dödstrött efter två dagars strid; fartyget hade fått en svår läcka i bogen, enda resultatet av ett försök att ramma Monitor; och slutligen föll tidvattnet, så att det var fara för grundstötning. Monitor, som var lättare, mindre och inte så djupgående, hade i alla de småmanövrer, som förekommo under striden, visat en obehaglig överlägsenhet. Av ett skott, som träffade utkiksluggen i manövertornet, hade löjtnant Worden försatts ur stridbart skick, men befälet övertogs av löjtnant S. D. Greene och Monitor fortsatte striden. Dess 11 tums kanoner avlossade sammanlagt 41 skott, varav 20 träffade sitt mål. Själv fick Monitor 22 träffar.

Det historiska sjöslaget var den första striden mellan pansaret och kanonerna till sjöss, och den gången utgick pansaret som segrare. Inte en enda man ombord på någondera fartyget dödades. Ett nytt kapitel i sjökrigets historia hade skrivits — men flera kapitel ha hunnit läggas till denna historia sedan dess. Striden mellan pansaret och kanonerna fortgår och i dag, ganska precis åttio år efter denna första strid i vilken pansaret var segraren, har kanonerna, eller rättare sagt kanonernas yngsta generation, torpederna, granaterna och bomborna, visat sig vara segraren vilken inga hinder förmå stå emot.

ETT och ANNAT

Sent omsider har nått mig ett klipp ur en landsortstidning, vilket inte kan förbigås med tystnad fastän det på sätt och vis förlorat en del av sin aktualitet. Det gäller ett ovanligt drulligt kåseri, begånget av en herre, som efter att ha förlorat sin läsekrets i huvudstaden numera furnerar ett par tidningar i provinsen med "Bercos krönika". Följande är ett prov på den "humor" som utvecklas av kåsören ifråga:

Drulligt

Anledningen till att jag är så intresserad av sjukdomar just i dag är givetvis att jag känner mig själv något trasig, den blåsiga våren har återuppväckt min gamla skärgårdsreumatism så att jag fruktar för ryggskott varje gång jag drar upp en båt eller slår till en drulle. Som bekant känner inte läkarna själva till roten till de reumatiska åkommorna, och jag börjar tycka att något borde göras åt detta tydliga missförhållande. När jag sålunda läste att man nyligen bildat De Socker-sjukas Förening med uppgift att kräva bättre dietförhållanden hos statsmakterna och likaså De Giktbrutnas Allians. Det är mycket makabert, men om man tänker sig att en halv miljon herrar och damer med linkande påkar, vridna armar och krökta ryggar tågade fram till kanslihuset, en formlig ryggskottsparad, så skulle vederbörande kanske få upp ögonen för nödvändigheten att ta i på skarpen med lösandet av reumatismens problem. Allt går om man anstränger sig.

Sedan må det stå vem som helst fritt att tänka sig De Hostandes Klubb och andra lika makabra saker. Hur det skulle te sig i sammanslutningar för hostande resp. snuviga är så lätt att tänka sig, man kan säga så ohyggligt lätt, att vi gott kan hoppa över till nästa ämne.

Det är en sak för sig

att okunnigheten på sina håll är beklämmande stor när det gäller de lungsjukas problem och att man därför inte är i stånd att fatta att de sociala frågorna för de lungsjuka äro av sådan omfattning att en de lungsjukas organisation blivit nödvändig, men detta berättigar knappast någon — inte ens herr Berco — att söka förlöjliga en rörelse som dock tillvunnit sig aktning och erkännande från omdömesgillt folk och varit till nytta för både de lungsjuka och samhället, Herr Bercos enda positiva insats i samhälleliga frågor torde bestå i ett något monotont tjat om ett regnskydd på Norrmalmstorg och in-

te ens därvidlag har herr Berco haft framgång.

Kåsören "har så ohyggligt lätt att tänka sig, hur det skulle te' sig i en sammanslutning för hostande, resp. snuviga". Varför inte lika gärna i en sammanslutning för f. d. kåsörer? En sådan borde ligga herr Berco mera varmt om hjärtat.

Juan.

Meditation i oktober

*Ser jag höstens tunga skyar
tåga över mark och skog,
minnes jag min barndoms byar
där jag hade övernog
av vad barnet hållit kärt
och som mannens livsmod närt.*

*Hör jag höstens hårda stormar
över fält, vars prakt försvann,
sig i minnet bilden formar
av en ryggböjd odlingsman —
stam som stark mot stormen stod
så jag minns min fader god.*

*Ser jag höstens färger brinna
över hedens gula mark,
ser jag hur en strävsam kvinna
vid min sida, öm och stark,
leder mig till hemmets hus —
ser jag mor i minnets ljus.*

*Nu när höstens stora under
signar jorden, gul och hård,
minns jag stilla högtidsstunder
på en fjärran kyrkogård,
där de båda kära döda
vila från sin långa möda.*

Sverker Gerling.

SAX AT

■ — Ständigt möter man samma beklämmande faktum: ungdomen i Medelby saknar alla intressen, politiska, sociala och kulturella, den intresserar sig bara för två ting, idrott och den enklare sortens jazzmusik.

Sten Selander
i Sv. D.

■ Frågan om social kurator är inte löst genom att man får kuratorer på sjukhusen med tanke på de partiellt arbetsföra och inte heller om man också får kurator vid arbetsförmedlingen. Vi behöver sociala kuratorer ute i kommunerna, som skall hjälpa dem till rätta som behöver stöd. Skall man behöva komma på Långholmen eller på sinnessjukhus för att få samhällets hjälp? Skall det inte gå att få det innan man hamnar på något sådant ställe?

Martin Colliander.

■ Naturligtvis missunnar jag inte någon människa att springa fortare än andra, om han tycker det är roligt och om han har den konditionen att han tål vid det. Men vad det skall tjäna till fattar jag inte.

Mia Leche-Löfgren
i IDUN

En negerpräst hade till den grad plågat sin biskop med krav på löneförhöjning, att han en vacker dag fick skriftlig anmodan att inte skicka flera lönekrav. Prästens nästa budskap löd:

"Detta är inte löneförhöjningskrav utan en rapport. Jag har inga byxor att ta på mig."

FRUKTINDUSTRI A.B.
POMO
Tel. 10017 ÖREBRO Tel. 16517
GRUNDAD 1911

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

INTERNATIONELLT SCHACK TROTS KRIGET.

Trots situationen i Europa är det internationella schacklivet inte helt avstannat. Under krigsåren 1941 och 1942 kunde således stora tävlingar gå av stapeln i München, och i juni i år har en dubbelrondig sexmannaturnering utkämpats i Salzburg. I den sistnämnda delades segern mellan världsmästaren Aljechin och hans främsta konkurrent, estländaren Keres. Nu meddelas, att en ny internationell turnering skall äga rum i Madrid under tiden 4/22 oktober. Här deltaga Aljechin, Bogoljubov och Keres samt flera andra kända mästare jämte de bästa från Spanien.

Vi återge ett parti från turneringen i Salzburg, i vilket vit avgör striden till sin förmån genom en överraskande kombination.

Sicilianskt parti:

Keres.	Foltys.
1. e2—e4	c7—c5
2. Sg1—e2	Sg8—f6
3. Sb1—c3	Sb8—c6

4. g2—g3	d7—d5
5. e4×d5	Sf6×d5
6. Lf1—g2	Sd5×c3
7. b2×c3	e7—e6
8. 0—0	Lf8—e7
9. Ta1—b1	0—0
10. c3—c4	Dd8—d7

För att kunna spela b7—b6. Bättre vore emellertid 10. —, Lf6.

11. Lc1—b2	b7—b6
12. d2—d4	Lc8—b7
13. d4—d5	Sc6—a5
14. Se2—f4	Sa5×c4

Härpå har vit en vacker kombination i beredskap. Men svart stod redan dåligt.

15. Lb2×g7!	Kg8×g7
16. Dd1—g4†	Kg7—h8
17. d5×e6!	Tf7—g8

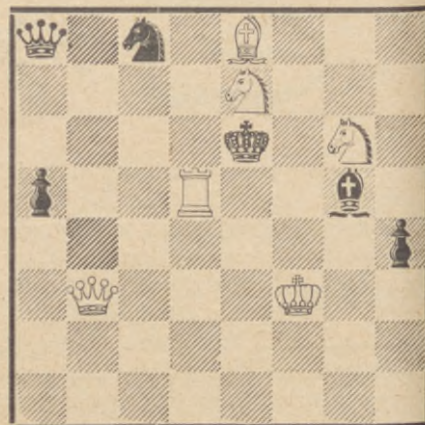
Förlorar onödigt snabbt. Spelet är dock utsiktslöst för svart även efter 17. —, f×e6. 18. S×e6, Tg8. 19. D×c4 med hotet Dc3†.

18. Dg4×g8†	Uppgivet.
-------------	-----------

Lösningar. Problem nr 84: 1. Dg4. Problem nr 85: 1. Lf2.

PROBLEM NR 86.

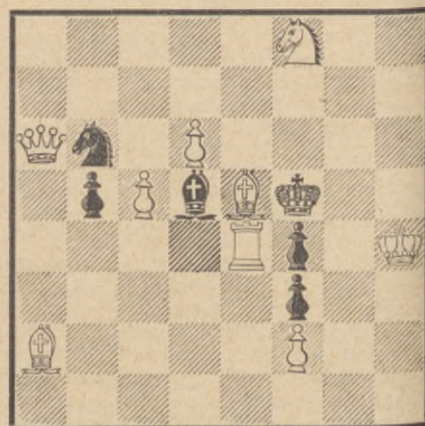
Av P. F. Blake.

Matt i två drag.

PROBLEM NR 87.

Av J. Dobrusky.

Matt i tre drag.

* PATIENTERNAS SPALT *

Kräftskiva på Centralsanatoriet i Uppsala.

Sedan ganska lång tid tillbaka har diskuterats om och ordnats för den efterlängtnade kräftskivan. Den kvinnliga delen på "bygget" planerade säkert för något extra det kunde man gissa sig till av den hemlighetsfullet, som präglade flickornas ansiktsdrag.

Tisdagen den 24 augusti gick skivan av stapeln. Festligheten inleddes med att de kvinnliga patienterna iklädda alla tänkbara dräkter tågade genom avdelningarna efter en fiolspelande feminin mas. Bland de kostmyrerades mångfald vilja vi nämna, damerna i krinolin, balettflickorna, kaptenen med de prydligt uppskruvade mustascherna, de eldiga ziegenarfläckorna och inte att förglömma titulus Bergström från —köping.

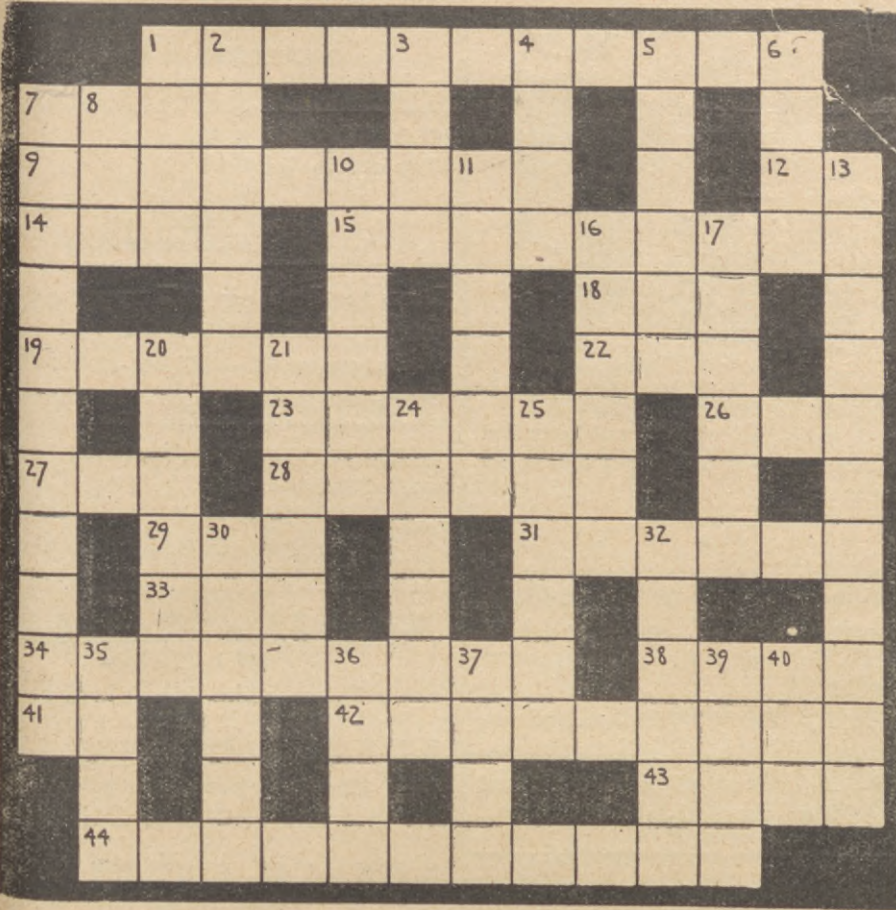
Efter att samtliga parat ihop sig vid det festligt dukade bordet hälsade kommitténs ordf. välkomna samt bjöd oss att hugga in på läckerheterna. I allsången deltog alla med liv och lust och som sig bör kom den att behandla kräftan.

Det var säkert alla patienters tanke, som kamrat Lodin tolkade i sitt tal. Först berörde tal, kamratandan som är rådande bland oss och hur denna anda bidrager till att göra viselsen mycket lättare. Tal, slutade med att till tillfällige che-

fen doktor Tengve framföra ett tack för hans intresse för oss patienter och för hans förmåga att kunna intressera sig för var och en av oss. Vidare tackade tal, övriga läkare och systrarna för deras aldrig svikande intresse för patienterna. Genom att hurra ville vi understryka vårt instämmande i Lodins tal. Doktor Tengve tackade för att han fick vara med på festen. Med anknytning till kräftans röda färg önskade han att den röda färgen, som ju är hoppets färg, skall vara vår symbol. Det är givetvis den ordinarie chefens anda, som vilar över vårt sanatorium, sade doktor Tengve och föreslog därför att vi skulle hurra för chefen docent Hedvall. Alla instämde och hurrade. Å systrarnas vägnar framförde syster Ida ett tack och önskan om fortsatt god stämning, för detta hurrade samtliga systrar. Kamrat Palmén läste en särskilt för festen av honom själv komponerad dikt, vilken livligt uppskattades.

Verkligt god musik framfördes under hela kvällen av Nils Erik Sandells trio. Ref. vill här passa på att framföra ett tack till musiken och alla övriga, som medverkat till att göra kräftskivan så lyckad som den blev. Endast den, som varit eller är patient för någon längre tid på sanatorium, kan förstå vad en liten festlighet kan betyda för att göra tillvaron något ljusare. —e—n.

KORSORD NR 10

VÄGRÄTA ORD:

1. Lots. (11)
7. Blir det kanske, när samvetet vaknar. (4)
9. Rökt sill som bokmärke i praktbibel. (9)
12. Kommer efter sol. (2)
14. Tysk flod och finska slagfält. (4)
15. En stoppad näring. (9)
18. Varför kan man utan risk låna ut pengar till en japan? Jo, han betalar i —. (3)
19. Tvunget. (6)
22. Före Heidelberg. (3)
23. Planterades på marken se'n man lämnat arken. (6)
26. Persedelvård och personlig puts. (3)
27. Något som erinrar om Luther. (3)
28. Romantiken hos Kameliadamen. (6)
29. Kyrkan har sitt och bonden har sina. (3)
31. Handlar om innehavarinman av ett trollspö. (6)
33. Nordens Adam. (3)
34. Vita spetsar. (9)
38. Kan hobby utvecklas till. (4)

41. Det är lätt bräckt. (2)
42. En stor ask. (9)
43. Avmagringstabletten GRACIL gör er slank på en vecka! (4)
44. Hej tomtegubbar, slå i glaset och låt oss lustiga vara! (11)

LODRÄTA ORD:

1. Kan exempel till efterföljd. (4)
2. Det skall man aldrig säga. (6)
3. En kvinna och en hinna. (4)
4. Material till en verkligt fin blåsa. (4)
5. Fru Martin Öhman och kan hon uppträda. (6)
6. Bekant för sitt "vatten". (4)
7. Världens starkaste vattenkraft. (11)
8. Den pryder på sin plats. (3)
10. Man med spöknippe. (6)
11. Hör till gotikens detaljer och till livets bekymmer. (6)
13. Evert Taube med barn och blomma. (11)
16. Ståhej. (6)
17. Ponera. (6)
20. Bröder emellan. (6)

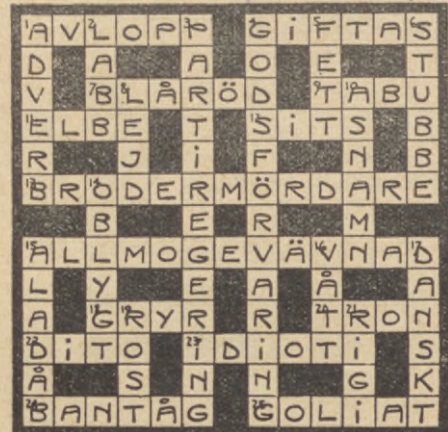
21. Det idealiska tillståndet för Charlie Almlöf? (6)
24. Kvinnlig sysselsättning. (6)
25. Vill skalden ha sin världikt snarast möjligt. (6)
30. Är vägen till Moskva. (6)
32. Det var en gammal Lundastudent, känd över hela landet. Frid över hans aska! (6)
35. Träd som spioner verka i. (4)
36. Brukar framställas som ett litet barn. (4)
37. Kurs. (4)
39. Fabian Månsson vart det till sist. (4)
40. Kattens liv. (3)

LÖSNINGAR

till korsord nr 10 skola vara oss tillhanda senast den 15 nov. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i januari-numret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 10".

LÖSNING TILL KORSORD N:R 8.

Pristagare: 1:sta pris, 10 kr. till fr. Greta Wicksell, Ugglevägen 1 D., Ektorp; 2:dra pris 5 kr. till fr. Sylvia Johansson, Österby, Visby.

FALUN

Åkeri & Lastbilcentralen

i Falun sammanslagna åkerier
REKOMMENDERAS
Tel. 30 41 - 30 42 - 30 43 30 44

MELKER OLSSON
- **CHARKUTERIAFFÄR** -

Slaggatan 23 **FALUN**
Dagligen färska varor av våra välkända
tillverkningar. **Modern kylanläggning.**
Telefon 1344

Östlunds Järnhandel

Holmtorget - Falun - Tel. 88, 588
REKOMMENDERAS

STÄMPLAR

och alla slags

TRYCKSAKER

A.-B. Lindarnas Tryckeri, Falun

DALA KEMISKA TVÄTT

Svärdsjögatan 11 **Falun** Tel. 25 81

För kemisk tvätt, färgning, pressning..

— ANLITA FACKMANNEN —

FALU BYGGNADSDINDUSTRI

åtager sig alla till yrket hörande arbeten såsom: snickeri, murning, målning, cement- och grovarbeten samt kakelarbeten m. m. Utför samtliga arbeten med största omsorg och till humana priser. Inf. alltid vårt anbud. Telefon 881 o. 10 96 — Box 697

FASTIGHETSMÄKLARE

Gösta Lindström

Falun — Tel. 111.

Husmoderföreningarna landet runt använda de garanterade hemfärgerna

HÄRVAN och FENIX

LJUSÄKTA — SMETFRIA

Tillv.: **A. W. Herdins Färgverk A.-B.**
FALUN

ÖSTANFORS HEMBAGERI

GOTT KAFFEBRÖD, GODA SMÅBRÖD

Rekommenderas

Tel. 563 **FALUN** Åsgatan 86

Sedan 75 år

ledande i speceribranschen

Knut Lindholm A.-B. Falun

BETALD ANNONSPLATS

— O, snälla vaktmästarn, vad heter den där fågeln med de stiliga strutsplymerna för något?

*

Fadern: — Vad grinar du för, pojke!

Sonen: — Buuh . . . Jag fick stryk av mamma. Och hon sa att . . . att jag duger ingenting till . . .

Fadern: — Ja, då talade hon bara sanning.

Sonen: — och så sa' hon, att jag nog skulle bli ett lika stort kräk som pappa.

GÄLLIVARE

O. H. LUNDKVISTS

Charkuterifabriks

välsmakande och kvalitativt förnämliga produkter rekommenderas

GÄLLIVARE Telefon 135

GÄVLE

K. E. KLING, Mek. Verkstad

5:te Tvärgatan 1 Tel. 2421, 54 62 **GÄVLE**

Svarvning - Fräsning - Slipning - Fixturer - Experimentarbeten.

Detaljer till Flygplan.

Lilla Hotellet St. Esplanadg. 15
REKOMMENDERAS

GEFLE METALLGJUTERI

Sven G. Dahlqvist
Sikviksgatan 2 **GEFLE** Telefon 44 99

Utför metallgjutgods i alla rödgodslegeringar, i styckevikter upp till 600 kg. — Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

GÄVLE

ALLA

bil- o. motorreparationer

SÖDERLUND & LINDSTRÖM
GÄVLE Tel. 73 20, växel.

CAFÉ WASA

Nygatan 15 - Tel. 60 48

Bästa kaffe, bakverk, smörgåsar etc.
Även utbärningar.

Lantmännens Tryckeri

VESTLUND & Co.

N. Kungsgatan 31 - **GÄVLE** - Tel. 30 83

Specialitet: **Tidningar och Tidskrifter**

JOHN SUNDIN'S SKROTAFFÄR

5:e Tvärgatan 26 **GÄVLE** Telefon 24 45

Försäljning av **KOL** och **KOKS**

Uppköper och försäljer allt inom branschen.

Ståtlig utsikt

över staden från

KONSUMTERASSEN

konditoriservering kl. 11—22

Gott och billigt äter Ni på

KONSUM-KONDIS

— lunchservering kl. 11—15

KONSUMALFA

KONSUMHUSET.

BETALD ANNONSPLATS

GÖTEBORG

BIRGER ERIKSSON Juvelerare

Engelbrektsгат. 39 B (hörnet av Arkivg.)
Telefon 16 25 05

Förlovningsringar o. Vigslingor

Nysilver

Nya arbeten samt reparationer utföras fort och till billigaste priser.

HÄLSINGBORG

En verkligt god kopp kaffe dricker man på

KAFFEREPE T
Drottningatan 17 - Tel. 10 41
Spec. goda vetekransar. Beställningar på tårtor mottagas.

HÄRNÖSAND

A.-B WIRSTRÖMS KONDITORI

— Medlem av Tårtförmedlingen —
Rekommenderar sina tillverkningar
Rikstelefoner 21 45 och 14 92

ÅKERSTRÖMS BOKBINDERI

REKOMMENDERAS

Hovsgatan 14. Tel. 22 78.

ANNA WEDINS MATSALAR

Storgatan 46.

GOD MAT. HUMANA PRISER.

— Rekommenderas —

Svea Konditori

Storgatan 7 Telefon 13 08

REKOMMENDERAS

— NYA PAPPERSHANDELN —

Tel. 108 — Köpmannagatan 9 — Tel. 108
Väl sorterad pappershandel — Foto-
grafiutensilier — Fotografiramar —
Album och Toilettartiklar.

WESTINS

Urmakeri & Guldsmedsaffär.

Köpmangatan, HÄRNÖSAND. Tel. 29 31.

REKOMMENDERAS!

2813

är telefonnumret till

Målerifirman Harald Lindeberg.

Utför allt i branschen. Kostnadsberäk-
ningar. Arbetsbeskrivningar. Kontrollant-
skap. Ring alltså 28 13.

JÖNKÖPING

JUNE-MUNKTELL MARINMOTOR

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg.
AKTIEBOLAGET

JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897

KALMAR

Montering av gengasaggregat

Förstklassiga bilreparationer

A.B. Sievert & Fornander

KALMAR - Telefoner 7, 215, 15 15

ELNA SJÖGRENS

DAMFRISERING

SÖDRA LÄNGGATAN 26

REKOMMENDERAS!

Fiskhandlaren på vardagarna och på
söndagen.

*

— Varför har Åke skurit itu masken?

— Han ville ha någon att leka med.
Han var så ensam.

KALMAR

NYA KONDITORIET

Södra vägen 10 Tel. 22 37
REKOMMENDERAS
Förstklassiga konditori-varor. Be-
ställningar av Tårter etc. mottagas.
SERVERING AV GOTT KAFFE.

Köp Edra TOILETTARTIKLAR

i

Tekniska Magasinet

STORGATAN 29.

SVEN SVENSSONS CHARKUTERIAFFÄR, Kalmar

STENSÖVÄGEN 32 Telefon 16 14
SÖDRA LÄNGG. 11.... Telefon 28 14
JOHANNESBORG 26 .. Telefon 18 14
Endast kvalitetsvaror - Försäljn. å Torget

RING UPP oss eller gör oss ett besök,
då Ni är köpare av FRÖ eller UTSÄ-
DESSPANNMÅL.

Vi erbjuda Eder fullständig sortering av
utsädesvaror i förstklassiga kvalitéer och
till konkurrenskraftiga priser.

Aktiebolaget Kalmar Frökontor

(Landets äldsta och länets enda special-
affär i utsädesbranschen)
Tel. 175. Tel. 405.

Allt för bilen

hos

RYDBERGS

Tel. 357, 16 34.

Kalmar Nya Bilverkstad.

KALMAR

HELLA-VELOCIPEDEN för år 1941
med såväl rostfritt stål som förkromad,
är en velociped, som alla kan lita på,
stark, elegant och lättgående. — Gummi-
ringar och delar finnas alltid på lager.
Även beg. herr- och damcyklar.

Fagergren & Johanssons Efr.

Kungs. 10. KALMAR. Tel. 343

HUSHÅLLSSKOLAN ANITA

1:sta klass matsalar.

Inneh.: FRU N. LUNDÉN

Palladium, Kalmar. Tel. 625.

STRANDGÅRDEN

(sommarpensionat)

STORA RÖR

(öland, tel. 25)

BILDELSLAGRET

(G. W. LUDVIGSSON)

N. Stadsgränsen. Tel. 26 75, 11 87, 10 64
KALMAR

Försäljer alla slag av begagn. bildelar,
såsom chassi till billastvagnar, motorer
m. m. Utrangerade bilar köpas.

BETALD ANNONSPLATS

KARLSHAMN

FRANS Konditori

Telefon 36.

REKOMMENDERAR
sina bakverk, desserter och konfektyrer

KARLSKOGA

Karlskoga Mek. Verkstad

H. PERSSON Tel. Verkst. 305 25
Järnkonstruktioner

Balkongräck - Trappräck

Elektrisk svetsning Infordra offert

BEGRAVNINGSKRANSAR

Buketter och Kistdekorationer stilfullt
bundna. Storsortering av Kransband.
Årstiden blommor. — Humana priser.

CARL SÖDERQVIST

Förmedlar blommor inom- o. utomlands
Telefon 301 32

Konditori SOLBRINGEN

A. LUNDQUIST

Tel. 216 KARLSKOGA Tel. 216

GYNNA ANNONSÖRERNA

KARLSKOGA**Bergs Konditori-Bageri**

HAR ETT GOTT RENOMMÉ

Tel. 319 09

EDER FOTOGRAF**MÖRK**

Bregårdsgatan 32 Telefon 317 99

A.-B. TVÄTT & PRESS

Kemisk tvätt - färgning - pressning

Kungsväg. 59, KARLSKOGA. Tel. 320 82

E. LENÉUS Snickerifabrik

Aggerud. Tel. 300 79 KARLSKOGA

Tillverkar: Möbler, Butiks-, Kontors- och Köksinredningar, Skåpluckor, Lådor och Lådinredningar samt utför svarvningar och alla slag av Snickeriarbeten.

En firma med FÄRG**LINDGRENS**

Kungsvägen 21 KARLSKOGA Tel. 309 90

Karlskoga Tidning

Ledande annons- och nyhetsorgan för

Karlskoga-Bofors med omnejd.

Upplaga 9000 exemplar.

Byggnads-, Reparations-, Bläster-,
Fläkt- och Bil-**PLÅTSLAGERIER**Ivar Svedberg. Skranta, Karlskoga
Tel. 312 04.

Utför fackmässigt arbete. Allt inom branschen. Med moderna verktyg utföra rikttningsarbeten å bilar, fort och väl av fackman.

FOTOGRAF Paulus Andersson

Atelier och Fotomagasinet

KARLSKOGA

P. E. LUNDBERGS

BLECK- & PLÅTSLAGERI, Karlskoga

Tel. Verkstaden 373. Bostaden 635

REKOMMENDERAS

Utför fackmässigt alla till branschen hörande arbeten, ävensom eternit'aktäckningar samt arbeten i rostfri plåt.

KÖP och FÖRSÖKKonditori Kronans
dagligen färskas varor

Tel. 317 45 SKRANTA.

Konst mot varor.

En dag fick Corot i sin ateljé besök av en välsituerad affärsman som ville köpa en tavla.

— Den duken tycker jag om. Vad kostar den?

— Ni får den om ni betalar mina räkningar hos bagaren och kötthandlaren.

— Det gör jag med nöje. Var god och ge mig adresserna. Jag är genast här igen.

Om en stund infann sig köparen på nytt med de kvitterade räkningarna i handen, men ansenligt lång i synen. Den ena räkningen lydde på 12,000 och den andra på 8,000 francs. Corot hade under en lång tid fått sina matvaror på kredit.

Några år senare hade tavlans köpare emellertid allt skäl att rosa marknaden: Corots tavlor hade uppnått svindlande högt pris.

Där satt felet!

En inkallad lodare var känd för sina elaka men kvicka repliker. När en mindre omtyckt officer en dag kom ridande förbi, tillropade han denne:

— Det är bäst att rida till veterinären med den där hästen!

— Hur så?

— Jo, jag ser att han har ett svårt fei på ryggen.

KARLSKOGA**JOHN SUNDSTRÖMS**

ELEKTRISKA INSTALLATIONSBYRÅ

Verkstaden; Bregårdsg. 46, Telefon 312 42

Bost.: Karlberg, Tel. 308 42. Karlskoga

Utför elektriska anläggningar för ljus kraft, värme & signalering samt reparationer av alla slag.

BETALD ANNONSPLATS**KARLSKRONA****BÄTH & ANDERSSON****JÄRN- & MASKINAFFÄR**

KARLSKRONA Telefon 288

Lager av byggnadsmaterial och alla slags grövre och finare järnvaror

KARLSTAD**LILIUS FOTO**

Drottninggatan 5 — Telefon 10 32

Populära nya kortstorlekar: 42, 24, 16 o. 12 foton. RAMAR, ALBUM m. m.

KARLSTAD**Mineralvattenfabriken FALKEN**

rekommenderar sina drycker för julen:

Vichyvatten, Sockerdricka, Pommac, Tonic, Läskedrycker alla slag. Julmust, Juldricka, 5 och 10 l.

VERKSTADEN MEKANK

AXELL & JANSON

Nygatan 17. Tel. 120 58

REKOMMENDERAS

HABKOTrävaror o. byggnadsmaterial
Handelsaktiebolaget Karl Olsson
Tel. 153 50 växel KARLSTAD**A.-B. GÖTEBORGS MAGASINET**

Kungsgatan 18 — Telefoner: 10 61, 19 61

KARLSTAD

Rekommenderas vid inköp.

Manufaktur, Trikå, Vita o. korta varor.
Allt till platsens billigaste priser.**BETALD ANNONSPLATS****KIRUNA****CAFÉ ROYAL**

REKOMMENDERAS

Gott kaffe med bröd från eget bageri. Choklad och te samt smörgåsar. Beställningar mottagas
tacksamt. Tel. 575

Njut av biografkvällarna! Se goda program med bra ljudeffekter i moderna, trivsamma salonger. Gå på

**RÖDA KVARN och
Folkets Hus-Biografen**Våra biografteatrar garanterar säsongens
förstklassigaste filmprodukter.**ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN**

(PAUL LAVÉN)

Tel. 109 Tel. 109

TÄRTOR — EFTERRÄTTER

KRISTINEHAMN**På NYA BAREN**

Kungsgatan 54, 56, H.S.B.

äter Ni gott och billigt.
Extra gott kaffe och bröd**GYNNA ANNONSÖRERNA**

KVARN SVEDEN

**Kvarnsvedens
Pappershandel**

Kvarnsveden. Tel. 52
REKOMMENDERAS

LIDKÖPING

STANLEY HALLER
SPECERI-, MJÖLK- &
MATVARUAFFÄR
Esplanaden 30. Telefon 598.
REKOMMENDERAS

LINKÖPING

Resande till Linköping!

Intag Edra måltider å
RESTAURANTEN
Hantverkaregatan 1
GOD OCH BILLIG MAT
Linköpings Kaféaktiebolag

CONRADS MÖBLER & RAMAR
CONRAD JOHANSSON.

Möbelutställningslokal och kontor:
Djurgårdsgat. 2 Tel. 28 13
Glasmästeri, Ramar, Tavor, Rullgardiner
och Mattor — Apotekarg. 7 - Tel. 40 76

JOHN BOKLUND & C:O
MÖBLERINGS AFFÄR
Ågatan 26 — LINKÖPING — Tel. 528
MATTOR — MÖBLER

C. A. ROSÉNS Begravningsbyrå
Etabl. 1877. Inneh.: Gustaf Stillström
LINKÖPING
Apotekaregatan 17 (vid domkyrkan)
Telefon 217, ankn. bostaden. Efter stäng-
ningstid även 43 46.

MALMÖ

den bästa färdekamraten.
Skall Ni köpa cykel, välj
då bland Fem pålitliga
märken: **Velocitet, King,**
Örnen, Apollo, Rex, vilka
utgöra eliten och vi för-
sälja Rex och Huskvarna
lättviktare.

VELOCITÉT
Nobelvägen 19, MALMÖ
Kiliansgatan 17, LUND
Utí sommarens soliga
dagar är cykeln

BENIGT.

Damen: — Men jag tyckte det var en
haj och inte kannibalerna, som tog ert
ben.

Den gamla sjöbjörnen: — Nä, nu för-
blandar allt fröken ett par av mina även-
tyr — det var ett annat ben.

*

En stinshistoria.

Jonas i Måsbodarna hade varit i grann-
staden och satt nu på stationen i väntan
på tåget hem. Stinsen kom förbi.

— Säj, inspektorn, när går tåge te
Alingsås?

— Dä går 1835 från spår 4.

(En stund senare.)

— Säj, inspektorn, är de detta tåge,
som går te Alingsås?

— Ja, det är det.

Jonas slår några misstänksamma lovar
kring tåget och när stinsen nästa gång
kommer i närheten, frågar han:

— Säj, inspektorn, är de detta tåge,
som går te Alingsås fem minuter över
halv sju?

— Ja! Jag har ju sagt det flera gånger.
Hör ni inte, eller förstår ni inte?

— Jasså, oschäkta då?

Jonas går ombord på tåget, ser en aning
betryckt ut och säger slutligen:

— Öhum, en väldigt besvärlig inspek-
tor di har på den haringa stationen.

— Sää, han förefaller ganska ämabel.

— Ämabel? Äh, dä ä ett riktigt troll.

Dä går knafft te å tale te'n. — Se där
kommer han. Här ska ni få höre. —

Jonas sticker ut huvudet genom vagns-
fönstret, talar och säger:

— Ähum! Säj, inspektorn, går dä hä-
ringa tåge te Alingsås?

— Vad in i glödheta är det fråga om.

— — — ?

— Va va de ja sa, dä går knafft te å
tale te'n!

MALMÖ

Cederholms Byrå

Grundad 1914
Löjtnantgat. 8 MALMÖ Tel. 226 96
Bokföring - Revisioner - Rättshandlingar

Olof Hanssons BILVERKSTAD

Slussplan - MALMÖ - Tel. 271 26
Bostad: Kvarnby 212
ALLT I BRANSCHEN
Specialverkstad för Dodge, Chry-
sler, Plymouth, Renault

MJÖLBY

BETALD ANNONSPLATS

MORA

TRÄVAROR

hyvlade och ohyvlade listverk. Kol och
träbjörnar ständigt på lager. Modernt
hyvleri. Specialitet: **HYVLAT VIRKE.**
Tel. Mora 55, 248. Telegr.adr.: Siljansågen
SILJANS SÄGVERKS AKTIEBOLAG
Postadress: MORA N O R E T

TRYCKSAKER

för handel och industri

A.-B. WASATRYCKERIET
Mora Tel. 342

INTAG EDER KOPP KAFFE

i —

RÖDA STUGAN
MORA

F. M. MATTSON, MORA

Telefon: Kontoret 10
Mora täljknivar av bästa material å la-
ger. Specialité: **Vattenledningsarmatur.**
Metall- och Smidesverkstad. Förmick-
lingsanstalt.

HELMERS KONDITORI

(H. CLAESON).
KYRKOGATAN, MORA. — TEL. 11.
Serverar och försäljer förstklassiga varor
i förstklassiga lokaler. Alla slags kon-
fektyrer av egen tillverkning.
— Terrasservering —

J. ÅBERGS SLAKTERI A.-B.

garanterar
FRISKA, GODA MATVAROR
VARJE DAG
Högsta kvalitet på kött och korv.

SVESSES ADVOKATBYRÅ

MORA
Juridiska uppdrag av alla slag.
Telefon 455 och 488
Innehavare Advokat **Å. AULIN**

M O R A

P. AXELSONS
Handelsträdgård
MORA 363
REKOMMENDERAS

Gå till
MORA KAFFESTUGA
om Ni tycker om gott kaffe
med dopp!

BERKERTZ FOTO
— M O R A —
Fotomagasin och Ateljé
Allt fotografiskt
Seriefoto 20—48 bilder
Tel. 561

Handla hos
MORA BOKHANDEL
KARTOR — SKOLMATERIAL
HEMSLÖJD

TÄNK
vad frisyren betyder mycket!
Vänd Eder med förtroende till
A. Lingstrands Herr- & Damfrisering
Hantverkareg. - Mora - Tel. 380

BETALD ANNONSPLATS

M O T A L A

BETALD ANNONSPLATS

N O R R K Ö P I N G

Doktor R. FRÖLINDER
SKEPPARGATAN 56
Mottagning:
Månd. o. fred. 10—12 f. m., tisd. o.
torsd. 3—5 e. m., lördagar 1—2 e. m.
Övriga tider enligt överenskommelse
per telefon 285 00

FIRMA MARTIN JANSSON
Godsgatan 11. Telefon 244 98
— N O R R K Ö P I N G —
Säljer: Byggnadsmaterial,
Utför: Asfalt- o. Isolationsarbeten,
Massagolv m. m.

KNUT HAGBERG
— Fabriksaktiebolag —
— N o r r k ö p i n g —
TILLVERKAR FINARE KVALI-
TÉER AV HERRTYGER

WADSTRÖM & INDEBETOU
KLÄDEFABRIK
— N O R R K Ö P I N G —
Ett tyg av vårt fabrikat är all-
tid en garanti för hög kvalitet.

Gustafssons Gummiverkstads AB
Slottsgatan 134—136 — Tel. 26 81 - 57 81
Alla slags Gummireparationer utföras
snabbt, väl och till moderata priser.

— Vad tycker du om min nya hatt?
— Ska vi nu börja gräla igen?

*

Här vilar inga ledsamheter.

"De mortuis nihil nisi bene" heter det ju, men va ska man säga om en del människors förmåga att författa gravskrifter.

En fyrverkare promenerade sälunda en gång över en kyrkogård och upptäckte följande inskription på en sten: "Här vilar organisten och klockaren Johan Peter Tonström. Han befinner sig nu på ett ställe, där hans musik överträffas av en vida större". —Fyrverkaren blev förtjust över den vackra idén i gravskriften, och beslöt att han på sin grav skulle ha något liknande.

Några år senare kunde man också på samma kyrkogård läsa på ett annat kors följande: "Här vilar fyrverkaren Jöns Glansén. Han befinner sig nu på ett ställe, där hans fyrverkeri överträffas av ett vida större".

Men ännu värre var det väl med en prostinna i Kronobergs län, som på sin gravsten lät sätta följande versifierade "historik":

*"Tre gånger jag mig uti brudesäng vänt,
så gladelig!*

*Fast Gud mig ej haver med barn bespänt,
beklagelig!*

*Min förste man var en Löjtnant så
fin,*

*Den andre en Doktor, kan hända,
Den tredje var Prosten Hans Johan
Flodin,*

Och han haver skådat min ända".

Här kan man ju inte ens tala om att gränsen mellan det sublimala och det löjliga är liten — den har ju av den gode Flodin överträtts på det förfärligaste! Hur var det O. A. sa:

Här vilar inga ledsamheter.

N O R R K Ö P I N G

Kjellman & Bothvidssons Tryckeri
(inneh.: N. HELLRON)
Trädgårdsgatan 1. Tel. 200 56.
Smakfulla Visit- och Bjudningskort.
Utför alla slag av Trycksaker för handel
och industri
Snabbt utförande — Humana priser.

ALLA SLAGS
Bergsprängningar, Granitarbeten,
Skyddsrum m. m. utföras av
ALBIN HÖGSTRÖM
Trozelligatan 30, Norrköping. Tel. 281 29
All bergsprängning utföres med elek-
trisk luftkompressor.

N O R R T Ä L J E

HOPP- och FOTBOLLSSKOR
samt alla slags idrottsmaterial.
IDROTTSMAGASINET
JOSEF ERIKSSON.
Adr. Teaterhuset, Norrtälje. Tel. 44

N Y B R O

TANDLÄKARE
TORA TORÉE
Järnh. O. Nyvalls hus, Långg. 16, Nybro.
Mottagning kl. 11—12 och (utom lördagar) kl. 6—7. Telefon 183.

Madesjö och Örsjö kommuners sparbank
Öppen alla helgfria dagar 10—2

till hushållens tjänst
charkuteri
speceri
manufakturavdelningar
KOOPERATIVA
ÖRSJÖ NYBRO FLEROHOPP

Kompletteringsmöbler
Köpes förmånligast hos
MÖBELKOMANIET - NYBRO

O R S A

BRANDTS Vilo hem & Pensionat
O R S A Tel. 173
Öppet året om. Ljusa, trevliga gåstrum
med utsikt över Orsasjön. Central-
värme, w. c. Moderata pensionspriser.
Utmärkta promenadvägar. Medicinska
bad, alla former, enl. Skodsborgsmetod.
Kvartslampa. Examinerad sjukgymnast.
Innehavare:
Fru SIGNE BRANDT-PETTERSSON
— Ölrättigheter —

SKELLEFTEA

En angenäm kväll

får Ni vid besök på
CITY, PALLADIUM eller RÖDA KVARN
SKELLEFTEA

STORVIK

**ELLEN BERGLUNDS
CAFÉ & CONDITORI**

Gott kaffe. Hembakat bröd.
Österberg, Storvik. Tel. 415.

SUNDSVALL

Duco & Målareverkstad

Modernt och tidsenligt inredd efter senaste förordningen
C. ERIK BERGSTRÖM
Förstklassigt arbete. Humana priser
N. Järnvägsgatan 52 Telefon 17 18

**Järnkonstruktioner
och smiden**

för hus och fabriksbyggnader
Andersson & Nilssons Smidesverkstad
Telefoner 47 57, 47 67 — SUNDSVALL

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsåkers Travbana, Sundsvall, travtävlingar c:a 30 söndagar under Mars—Oktober 1943. Totalisator, Restauranter, Högtalarmusik. Telefoner Kontoret 42 70 — Banmästaren 53 30.

POOLSTEN och POOLBLOCK

— det populära byggnadsmaterialet
Förbillig byggnationen i uppsättning och underhåll, hållbarhet och isolering. Godkänd av alla byggnadsnämnder.

Infordra kostnadsberäkning

A.-B. MJÖSUNDS POOLSTENSFABRIK
Postadress: NJURUNDA Tel. 63 o. 97

ANLITA alltid fackmannen **ANLITA**

FLYRÉNS KEMISKA
för Kem. tvätt, Färgning, Vittvätt och Stärktvätt.

Esplanadgatan 10 Ordertelefon 17 70

BESÖK

STADSHUSRESTAURANTEN
i SUNDSVALL
GOD MAT — BILLIGA PRISER
TREVLIIG FESTVÄNING
Tel. 44 30, 34 30. — Kontoret 35 66

SUNDSVALL

Café ROYAL

Bankgat. 6 — SUNDSVALL
REKOMMENDERAS!
Telefon 25 69 Öppet 8 fm.—12 m. n.

BETALD ANNONSPLOTS

UPPSALA

BETALD ANNONSPLOTS

VÄXJÖ

Ett verkligt gott bröd

erhåller Ni alltid i
VÄXJÖ ÅNGBAGERI
Tel. 20 69
Butiker:
Sandgårdsgat. 11 - Värendsgat. 16

**Växjöortens Kooperativa
Charkuteriiförening u.p.a.**

REKOMMENDERAS!

BYGGMÄSTARE

J. HANSSON
Tel. 15 39 — Växjö — Tel. 15 39
utför alla slag av byggnadsarbeten.

BETALD ANNONSPLOTS

ÖREBRO

**KAPPOR OCH KLÄNNINGAR
till fabrikspriser**

Norrköpings Kappfabrik
Drottningg. 25, 1 tr. Tel. 150 47

Hushållsskolan MARGARETA
ÖREBRO
Klostergatan 11 Tel. 118 70, 117 50
1:a klass Matsalar

Festväning och Matvaruaffär
— Elever mottagas —

Gasgeneratorer

för olika ändamål

A.-B. Gasgenerator
ÖREBRO TEL. 192 35

ÖREBRO

BYGGNADSFIRMAN
BRÖDERNA OLSSON
Tegelgatan 17 - ÖREBRO - Tel. 172 96
Utför nybyggnader och reparationer.
INFORDRA OFFERT!

Vi lösa Ert Möbleringsproblem
Ett besök hos oss ger Er många och goda uppslag. Höga kvalitéer - Låga priser
Roland Anderssons Möbelfär
Karlslundsgatan 10 Örebro Tel. 111 82

Örebro Karosserifabrik

W. ENGLESSON & Co
ÖREBRO

KRONMÄRKTA ÄGG
ÄGG NI KAN LITA PÅ
ÖREBRO LÄNS ÄGGCENTRAL
förening u. p. a.
ÖREBRO Telefon 169 49

Örebro Lump- & Skrotaffär
Magasin och Kontor, Triangeln. Örebro
Telefon 130 43

Köper och säljer i parti och minut: Järn-
o. Metallsrot samt Lump av alla slag.

BETALD ANNONSPLOTS

ÖRNSKÖLDSVIK

J. OLSSONS SKOFABRIK
JÄRVED Tel. 400 22
Försäljer i parti: Skodon, Handskar och
Socker av egna tillverkningar.

ÖSTERSUND

En ljusning blir det i Eder affär
om Ni anlitar
ELEKTRISKA INSTALLATIONS
A.-B. — Östersund
Vidare upplysningar tel. 23 00.

ÖSTERSUND		
REST. RUNEBORG Naturskönt läge med utsikt över Storsjön. Öppet året om. Lämpar sig utmärkt för större och mindre beställningar, kongresser och sammanträden. Erkänt gott kök! Fullständig konditorservering. - Telefon 953 - Östersund.		
Byggmästare JOHAN ERIKSSON ÖSTERSUND Bergsgatan 45 Telefon 25 63 Utför nybyggnader och reparationer INFORDRA OFFERT		
GUSTAF III:S CAFÉ Kyrkogatan 66 ÖSTERSUND Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd Läskedrycker - Smörgåsar - Mjök m. m. Kaffe m. m. utbäres. — Beställningar kan göras per tel. 853 —		
KEM. TVÄTT o. FÄRGNING utföres med moderna maskiner Garanteras lukt och krympfritt Pressningar snabbt och billigt LASSES KEMISKA TVÄTT Storgat. 45 ÖSTERSUND Tel. 26 57		
RITZ KONDITORI Rådhusgatan 37 Telefon 23 88 ÖSTERSUND		
ÖSTERSUND		ÖSTERSUND
KAFÉ SVEA Kyrkgatan 68. Östersund. Tel. 20 86 Gott kaffe med bröd - Smörgåsar Gräddväfflor alla dagar. Även utbärning.		Gör Edra inköp av SJUKVÅRDS- & FÖRBANDSARTIKLAR Kemikalier, Parfymmer & Toalettartiklar hos A. G. HOLST Kem. Tekn. Affär (Stora Torget) Östersund. Tel. 106 Alltid senaste nyheter i branschen.
GRANDHOTELL Östersund NYRENOVERAT NY REGIM Trevliga rum till humana priser Musik dagligen		HEDERSPRENTER Guld- och silverur av hög kvalitet. LÅGA PRISER Glasögon utprovats omsorgsfullt NILSSON & APPELQVIST Ur- & Optisk Affär. Tel. 11 78. ÖSTERSUND
RADIO Apparater, Rör, Batterier, Reparationer A.-B. T E L O Prästgatan 40 Östersund Telefon 18 61		ÖSTERSUNDS Skinnberederi Inneh.: E. A. ERICSSON Telefon 996 Pälskinn av alla slag mottagas till beredning och färgning.
Östersunds Bil- och Motorverkstad P. O. OLSSON Kyrkgatan 24 Telefon 17 16 Förstklassiga arbeten - Humana priser. Utför arbeten till Kronan.		BETALD ANNONSPLATS

Finns det

något ombud för "STATUS" på Eder ort?

Om inte — insänd omedelbart nedanstående kupong och begär kommissionärsvillkor. Vår adress är:

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kocksgatan 15 S t o c k h o l m Tel. 41 39 99

Undertecknad anmäler sig som kommissionär och begär kommissionärsvillkor.

Namn:

Adress:

Postanstalt:

(Obs.! Endast ordentliga och vederhäftiga försäljare göra sig besvär).

GREISZ FERCRE

Kromstål Gengasmunstycken

äro gjutna i en speciell munstyckslegering, vilken smältes i elektriska ugnar och tack vare sin höga kromhalt ger munstyckena den största livslängden.

★

NORRTÄLJE GJUTERI

Greisz & Söner

Tel. 29, 729.

NORRTÄLJE